

Plenum Republiškega odbora

Republiški odbor, nadzorni odbor in člani plenuma Zdrženja učiteljev in profesorjev Slovenije so se sestali 12. oktobra t. l. v čitalnici Pedagoškega centra v Ljubljani, da se pogovorijo o vprašanih, ki bodo predmet na društvenih obnih zborih in na decembrskem občnem zboru Zdrženja.

Zelo razgiban zbor je vodil tov. M. Ravbar, podpredsednik Zdrženja. Po enominutnem molku v počastitve spomina Rudolfa Jedrečiča, ki je bil član plenuma, je o najbolj aktualnih vprašanih, ki so povezana s šolsko reformo spregovoril tov. V. Cvetko, direktor republiškega zavoda za proučevanje šolstva.

PRVI KORAKI K REFORMIRANI ŠOLI

V. Cvetko se je kritično ustaval pri vrsti organizacijskih in vsebinskih nalog, ki stopajo pred prosvetne delavce v šolskem letu 1957-58, katero pomeni začetek postopne rastni reformirane obvezne šole. Omenil je težave s šolsko mrežo. Na internate ob centralnih šolah ali na avtobusne prevoze učencev tja, kar se da teoretično zelo lepo izpeljati, praktično v naslednjih letih v večjem obsegu ne moremo še računati. Skrb za osnovni šolski prostor je in bo še nekaj let ostala naša primarna skrb, ki bo absorbirala večino razpoložljivih sredstev.

V stajanjih učiteljskih zborov osnovnih šol in nižjih gimnazij se kažejo določene težave. Skoraj vse je tu odvisno od šolskega vodstva. Ne sme biti vprašanje, ali naj osemletno šolo vodi učitelj, predmetni učitelj ali celo profesor, saj ne gre za prestižno zadevo, ampak za mišino in za šolo kot družbeno ustanovo. Šola naj vodi tisti, ki s svojo osebnostjo daje polno garancijo, da bo šola rasla v sodobno osemletno šolo. Reči pa je treba, da se občine in okrajni v tem pogledu doslej še niso kdovekaj potrudili.

Šolskim odborom smo kaj radi očitali, da se premalo zanimajo za notranje delo šole, se pravi za socialno, zdravstveno in vzgojno problematiko. Ker so novi šolski odbori bili sedaj slučajno izvoljeni prav v času delamo prve korake k reformiranju šole, moremo pričakovati, da bodo šolski odbori prevzemali mnogo zelo konkretnih nalog. Šola bo prav preko svojega odbora morala navezati tesnejši stik z domom, z ljudmi, od katerih mora pričakovati moralno in ne nazadnje materialno podporo za svoje delo.

Šolska inspekcija bo morala prevzeti poleg nadzorne službe še številne nove naloge. Avtoritativno bo morala sodelovati pri določanju šolske mreže, pri izbiri šolskih vodij in pri dajanju pomoči šolam in šolskim odborom. Predvsem bo učiteljsko potrebovala njene pomoči pri preverjanju novih učnih načrtov. Da bo za vse to delo sposobna, jo bo treba močno okrepiti in pri tem omejiti njene administrativne dolžnosti na minimum.

Reformirana šola naj bo sodobna in življenjska. Zivljenje je bilo dosti daleč odmaknjeno od štirih sten, med katerimi se je razvijal pouk. Nova šola bo morala učence naučiti gledati, opazovati, spoznavati — čim manj v razredu in čim več zunaj njega: v delavnici, na izletu, na ogledni ekskurziji. Druga značilnost nove šole naj bo navajanje otroka na delo. Na samostojno miselno delo. Odmakniti se moramo od delovnih metod, ki učence pasivizirajo. Iz prakse vemo, da se je v višjih razredih osnovne šole (oziroma na nižjih gimnazijah) uveljavila metoda predavanja kot edina metoda in se marsikje že prenesele celo v nižje razrede osnovne šole. Temeljna načela obvezne šolanja in novi učni načrti napovedujejo glede tega spremembo. Pa tudi odnosi v novi šoli bodo postopoma dobivali nove oblike, kar velja tako za odnose med samimi učitelji kot tudi za odnose med učitelji in učenci.

Diskusija po referatu tov. Cvetka se je zavstala največ pri prvih prijemih, s katerimi so v nekaterih okrajih pristopili k reorganizaciji. Vsi diskutanti so poudarili, da so prosvetni delavci povsod osvojili načelo šolske reforme, da se pa niso povsod tudi strinjali z nekolično svojevoljnimi pristopom, s katerim so se začeli uvajati nove zaenkrat le bolj zunanje oblike reorganizirane šole. Lanški razredi nižje gimnazije so v okrajih Kranj, Maribor, Murska Sobota postali višji razredi osemletne šole, učijo pa se naprej po učnih načrtih nižje gim-

nazije. Društva prosvetnih delavcev in prizadeti šolski odbori sploh niso bili konsultirani. Med starši je dosti negotovnosti, ker stvari niso bile pojasnjene. Odvrli smo staro firmo, ne da bi dobili novo, pa sedaj šola niht ne ve, kakšno spricevalo bo dala učencu ob koncu leta.

Seveda so člani plenuma tudi kritično priznali, da so s šolskimi oblastmi vred tudi naša društva in Zdrženje delno soodgovorni za tako stanje. Eno leto je bilo časa, da se pripravijo organizacija šolske mreže osemletk. K nalogi ni nihče dovolj resno pristopil. Okrajji so bili pri izvedbi prepričani samim sebi. Nobene pomoči ni bilo od nikoder, nobenih analiz, opozoril, psiholoških priprav. Situacija tudi drugo leto ne bo drugačna, če bomo pustili, da mine še eno leto brez potrebnih priprav.

Nekateri diskutanti so pri tem ugotovili, da nekatera naša društva niso več tisti politični faktor, ki so nekaj časa. Obične in okrajji jih nekako ne priznavajo, kar dokazujejo s tem, da jih ne pritegujejo. Ko odločajo o šolski mreži, ali ko odklanjajo take zastopnike v Svetih za prosveto in šolstvo, ki bi bili delegirani od naših društev in tem za svoje delo tudi odgovorni. Marsikdaj pa se ne briskirajo le sindikalna društva, ampak tudi učiteljski zbori.

Tako je na pogled lepa, kot je po svoji zunanji obliki svojevrstna. Ing. arch. Oton Gaspari, ki je oblikoval že nekatera slovenska šola, je tudi na Poljanah pokazal nekaj posebnega. Sedem enonadstropnih hišic z velikimi okni je zabato nanizanih v strnjeno celoto, ki so ji domisejli Ljubljanci tudi takoj našli primerno ime. Uradno bodo njihovi otroci hodili v šolo »na Poljanec« v ljudskem žargonu pa »na žagov«. Vsaka hišica je dobila drugo barvo. Zdržene v prijetni harmoniji vplivajo na oko zelo ugodno. Ko bo še širni prostor med šolskim poslopjem in Saranovičovo ulico ozelenel, se odel v cvetje in okrasno grmičje, bo to kotiček, ki se bo z njim Ljubljana lahko resnično postavila.

Poseben poudarek daje šoli in okolici bronasti spomenik narodnega heroja Toneta Tomšiča, odlično delo akademskega kiparja Bortisa Kalina. Mimo spomenika vodi z ulice dostop do nove šole, ki je tudi dobila ime po velikem revolucionarju. Spomenik in šola sta bila na svečan način izročena javnosti v soboto, 12. oktobra, naslednji dan pa so pionirji slovesno prevzeli šolo pod svoje varstvo.

Doslej se je poljanska osnovna šola stiskala v dvoriščnem poslopiju na Ambroževem trgu 8, kjer se je v 13 oddelkih sleherni dan zvrstilo 650 učencev. Osnovna šola sama ima 13 oddelkov s 450 učenci, gostovalo pa je v njenih prostorih tudi pet oddelkov poljanske gimnazije z 200 dijaki. Vse to se je sedaj preselilo v novo šolo, ki ima 12 učilnic. Od teh jih je pet dobila gimnazija, in sicer tri učilnice za prvi, eno pa za drugi in tretji razred. S tem je upraviteljstvo nove šole razbremenilo V. gimnazijo na Poljanah in jo rešilo tretje izmene. 13 osnovnošolskih oddelkov pa se bo v sedmih učilnicah vrstilo dopolnilno in popoldne. Učilnice, ki bodo popoldne proste, bodo služile pionirskim krožkom. V sedmih hišici je spodaj pevski soba, zgoraj pa kabinet. Edini

ampak tudi organi družbenega upravljanja. Koliko šolskih odborov je doslej v resnici odločalo o stvareh, o katerih gre mnenje predvsem temu organu? Precej diskusije je bilo na plenumu tudi okoli vprašanja tujega jezika v osemletki. Če bodo tuji jezik poučevali v 60% do 70% nestrokovnjaki, kot je to pričakovati, je vprašanje, kakšen smisel bi tak pouk imel. Vendar plenum v tej zvezi ni zavzel nekega konkretnega in enotnega stališča, kakor ga tudi ni zavzel od vprašanja, kateri jezik naj bi bil prvi tuji jezik naših obveznih šol.

O materialnih vprašanih prosvetnih delavcev je govoril na plenumu predsednik Zdrženja tov. Zdešar. Navzoče je podrobneje seznanil s pripombami k osnutku Zakona o javnih uslužbenih in razgovoru, ki so ga imeli predstavniki Zdrženja s članoma Zveznega IS tov. Čolakovičem in Zekovičem.

V debati je plenum odobril stališče Republiškega odbora glede pripomb k osnutku uslužbenega zakona. V celoti podpril tudi njegovo zahtevo po sklicanju plenuma Zdrženja učiteljev, predmetnih učiteljev in profesorjev Jugoslavije, ni pa osvojil sugestije, po kateri naj bi se vsi šolski delavci imenovali učitelji. Oziroma niti ni o njej mnogo razpravljal, ker sta že tov. Zdešar in Ravbar v svo-

jih uvodnih besedah izjavila, da je tak predlog v tem trenutku vsaj preuranjen in sta ga zato v imenu predsedstva umaknila.

Tov. Malnarčič in Zurman iz Maribora sta plenumu podala zelo informativno primerjavo med povprečnimi dohodki prosvetnega delavca in nekaterimi drugimi »gospodarskimi« polki, dalje sliko o stanovanjski stiski in o kadrovskih potrebah mariborskega okraja. Take konkretne osveščilne predstavljajo dragoceno gradivo, zato je bilo ob njunih poročilih tudi takoj sklenjeno, da bo do občnega zbora Zdrženja take podatke poslal vsak okraj.

Tov. Peče je poročal o nekaterih organizacijskih zadevah. Zdrženje učiteljev in profesorjev Slovenije šteje sedaj 121 društev, 9 okrajnih odborov in 7250 članov. Za občni zbor, ki bo v decembru t. l. bo vsako društvo poslalo po enega delegata.

Položaj okrajnih odborov je kritičen, ker zaradi slabega odnosa okrajnih sindikalnih svetov do naših okrajnih odborov le-ti ne razpolagajo z nobenimi finančnimi sredstvi. Na plenumu so bili sprejeti sledeči sklepi:

1. predlog Svetu za šolstvo RO, da razpravi o stanju, ki je nastalo ob reorganizaciji nekaterih šolskih ustanov;
2. predlog Svetu za šolstvo RO, da uvede enoten postopek pri imenovanju novih šol in pri postavitvah šolskih vodstev;
3. Predlog okrajnim odborom, da čimprej zberejo podatke o materialnem položaju prosvetnih delavcev.
4. Zaupnica Republiškega odboru za delo v zvezi z borbo za uveljavljanje sprememb v osnutku Zakona o javnih uslužbenih in zahtevi po sklicanju plenuma Centralnega odbora.
5. Anuliranje sklepa RO o ukinitvi naziva profesor.
6. Sklicanje občnega zbora za december.
7. Imenovanje posebne komisije za ureditev odnosov med RO in UPZ.

nu. Misli bi bo treba med drugim na gospodinjstvo kuhinjo za gospodinjstvo, ki bo treba na delovne kabinete, ki so bodoči osemletki nujno potrebni, pozabiti ne bodo smeli na ržbalnico.

Cemu tako nadrobna analiza? Prosvetni delavci naj bi spoznali sodobno podobo, razdelitev in ureditev najnovjšega šolskega poslopija v Sloveniji, ki po pravici slovi zaradi svoje posebnosti tako v modernogradbenem kot v estetskem pogledu, seznanili pa naj bi se tudi z napakami in se iz njih učili. Šole nastajajo in bodo

nastajale širom po naši domovini, zato bodo vsi, ki se za novo poljansko šolo zanimajo, tudi na šoli vedno dobrodošli. Neumorni šolski upravitelj Avgust Flegar bo vsakomur rade volje razkazal svote mlado kraljestvo.

In še to bodi povedano, da je novo šolo zgradilo ljubljansko gradbeno podjetje »Obnova«.

Zida se tam naokoli na velikem, v neposredni sosesčini poljanske osnovne šole že kopljeno temelje za šolo za srednja medicinska kadra. Čez nekaj let bo ob vzhodnem vnožju Ljubljanskega gradu stala kar cela šolska četrt. Spectator

O razvoju predšolskega omrežja

Vsakega 15. maja popiše Zavod za statistiko LRS predšolske ustanove v republik. Nekateri podatke in ugotovitve zadnjega popisa naj izve tudi širši krog prosvetnih delavcev. Saj gre za področje, ki je sestavni del našega učnega in izobraževalnega sistema.

Medtem ko reforma in naraščajoča družbena dejavnost jemčita za napredek šolstva, nas rezultati popisa o otroških vrtcih opozarjajo, kako razvoj predšolskega vzgojnega omrežja je nekaj let počasi, toda stalno stopi v šolo, posvečati posebno pedagoško skrb in z njim premišljeno ravnati, če hočemo otrokovo osebnost že v temelju prav zasnovati. Naša družbena vzgojna dejavnost pa je namenjena predvsem šolski mladini, medtem ko so mlajši otroci prepušteni pretežno družinam. S tem pa je večina otrok živo prizadetih zaradi mnogih nelogičnih socialno ekonomskih razmer ter pogostih družinskih težav in pedagoške nepoučenosti staršev, kar vse ovira ali celo zavre otrokov razvoj. Ta dejstva vse glasneje zahtevajo več in več predšolskih ustanov, v katerih družba nadomestuje ali dopolnjuje tisto česar družina otroku ne more dati. Otroški vrtci kot družbene ustanove za predšolsko vzgojo imajo dvojno vzgojno vlogo, to je neposredno, ko družijo otroke k skupnim igri in zaposlitvi, pa tudi posredno kot centri za vzgojno prosvetljevanje staršev.

Ne manjka izkušenj o vzgojnih uspehih v vrtcih. Šolniki pa so o njih spregovorili v anketi, ki smo jo ob koncu preteklega šolskega leta izvedli kot pripravilo na posvetovanje o odnosih med vrtci in osnovnimi šolami. Ankete se je udeležilo 107 osnovnih šol, ki so nam posredovale svoja opažanja o učnih in vzgojnih uspehih učencev prvega do četrtega razreda, ki so v predšolski dobi obiskovali vrtce. Povprečno je bilo v anketiranih razredih 27,7% otrok iz vrtcev. Po primerjanju teh z ostalimi so učitelji prišli do mnogih ugotovitev, od katerih navajam le nekatera mnenja večine.

Povprečni učenci iz urejenih družin, ki so obiskovali vrtce, so v vseh smereh, zlasti pa v intelektualni mnogo bolj razviti od vrstnikov. Otroci, ki jih domače družinske razmere v razvoju dušijo, dvignejo vrtci vsaj na povprečno razvojno stopnjo ustrezne starostne dobe. Otroci iz vrtcev imajo ob vstopu v šolo že razvite mnoge sposobnosti, ki jim delo v šoli olajšajo, pospešujejo, jih zanesljivo pripeljejo do uspeha in jim zato vzbujajo veselje do šolskega življenja. Bolj od drugih so sposobni opazovati, si predstavljati, si zapomniti itd., imajo

bogatejši pojmovni in besedni zaklad, bolj razvite govorne in likovne izrazne sposobnosti, so čustveno bolj razgibani, samostojni, sproščeni ter sposobni znati in se pravilno vključiti se v otroški kolektiv. »Tem otrokom je prehod v šolo lahek«, beremo v anketah mnogih podeželskih šol. »Pri njih ni opaziti trmatega molka, ki je značilen za otroke iz manjših vasi, ki jim je prva pot z domačega dvorišča v šolo in ne poznajo drugih ljudi, kakor člane družine«. Četudi pravi anketa, da izvirajo pogosti disciplinski problemi teh otrok prav iz te večje razvitosti, je bilo na posvetovanju med učitelji prvega razreda in vzgojiteljicami vendarle sklenjeno, da se je mogoče s pravilno organizacijo pouka v prvem razredu izogniti disciplinskim problemom in razvojne prednosti teh otrok obrniti v prid njim in celotnemu razrednemu kolektivu. In konkretno razberemo iz ankete jasno, odlično zahtevo učiteljev elementarnih razredov, naj bodo vsi predšolski otroci, zlasti pa tisti, ki v družinah nimajo pogojev za normalni telesni in duševni razvoj, možnost obiskovanja predšolske ustanove.

Ker se zahteva učiteljev elmetarcev ujema z željami in težnjami staršev po novih predšolskih ustanovah, upravičeno pričakujemo večjo dejavnost v tej smeri in hitrejši porast števil otroških ustanov. V resnici pa je drugače.

Od leta 1945 do 1951 je prirastek vrtcev iz leta v leto naraščal. Po reorganizaciji omrežja v letu 1951/52, ko se je namesto dotedanjih domov igre in dela pojavila nova oblika otroške ustanove, to je vrtec brez prehrane, pa se prirastek manjša takole: 1. 1952/53 se je omrežje povečalo za 33,9% kapaciteta prejšnjega leta, v naslednjih letih pa za 16,8%, 11,8%, 8,5% in lani za 0,8%. Na koncu šol. leta 1956/57 je bilo v vseh vrtcih 8.572 otrok, med njimi 959 ali 11,2% šolarjev, torej le 7.613 predšolskih ali 5% vseh 3 do 7-letnih otrok v republik.

Predšolsko omrežje tudi ni enakomerno razširjeno. Na kmečkem podeželju skoraj nima prostora. Gosto je v mestih in večjih industrijskih krajih. Zato je v vrtcih kar 47,7% otrok, katerih starši so državni uslužbenci. Delavskih, pretežno industrijskih otrok je 40,8%, le 4,4% pa taktih, ki so njih starši samostojni kmetje ali kmetski zadružniki. V zadnjem letu je delež kmečkih otrok v vrtcih celo nekoliko manjši od deleža v prejšnjem letu. V okraju M. Sobota je v vrtcih največ kmečkih otrok in vendar je lani za sedem v teh vrtcih padla za 9%. Gostota omrežja po okrajih je takšna:

V okraju	vrtcev	v njih otrok
Ljubljana	26	2191
Maribor	33	1648
Koper	23	878
M. Sobota	17	831
Trbovlje	18	820
Kranj	13	817
Gorica	18	620
Celje	18	602
Novo mesto	5	165

Ze gornji podatki povedo, koolikna je družbena skrb za predšolskega otroka na različnih področjih, dodajam pa še tole značilnosti.

Pogoj za pravilen razvoj in vzgojo malega otroka je ustreznostna prehrana, to je prehrana trnega. Zato se v temeljnem programu otroške zaščite v ustanovah zahteva, naj le-te pridijo otrokom po potrebi popolno ali dodatno prehrano. Pred letom (Nadaljevanje na 2. str.)

Ljubljana je dobila novo šolo

Osnovna šola narodnega heroja Toneta Tomšiča je med najlepšimi in najmodernejšimi šolami v Jugoslaviji

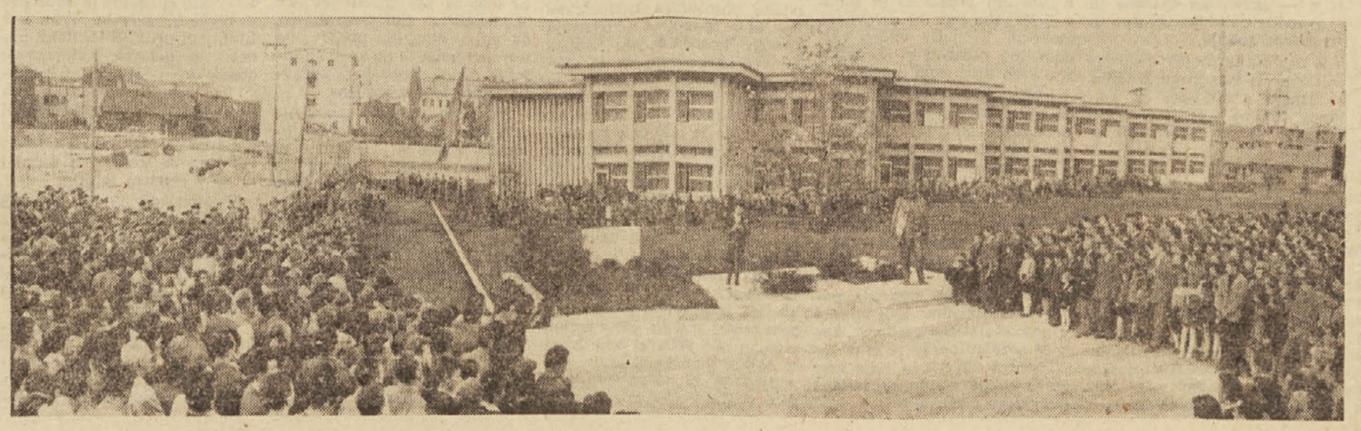
Tako je na pogled lepa, kot je po svoji zunanji obliki svojevrstna. Ing. arch. Oton Gaspari, ki je oblikoval že nekatera slovenska šola, je tudi na Poljanah pokazal nekaj posebnega. Sedem enonadstropnih hišic z velikimi okni je zabato nanizanih v strnjeno celoto, ki so ji domisejli Ljubljanci tudi takoj našli primerno ime. Uradno bodo njihovi otroci hodili v šolo »na Poljanec« v ljudskem žargonu pa »na žagov«. Vsaka hišica je dobila drugo barvo. Zdržene v prijetni harmoniji vplivajo na oko zelo ugodno. Ko bo še širni prostor med šolskim poslopjem in Saranovičovo ulico ozelenel, se odel v cvetje in okrasno grmičje, bo to kotiček, ki se bo z njim Ljubljana lahko resnično postavila.

sko. Parketna tla so povsod premazana z bukelitom, ki naj bi vzdržal vse leto. Svetloje imenitno.

Onstran avle oziroma terase je v nadstropju nameščena uprava šole s tajnistvom, učiteljsko zbornico, študijsko sobo, pedagoško knjižnico in posvetovalnico za starše. Upraviteljstva pisarna ima poleg centralne kurjave, ki bo ogrevala vse poslopje, še peč. Tajniška soba in zbornica je nimata. Kako bo z delom ob času zimskih počitnic? Ker bo to hospitacijska šola Pedagoškega centra, je rezervirana soba tudi za pedagoškega vodjo. Šolska uprava je od razredov skoraj nekoliko preveč oddaljena.

V nadstropju zadnjega dela poslopija je nameščen tudi Demonstrativni zdravstveni center Centralnega higijenskega zavoda. Opremljen je najmoderneje. Ima

O razvoju predšolskega omrežja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Odkar so vrtci v občinski pristojnosti, se skrb za razvoj predšolskega omrežja vse precej nalaga občinam. Tudi okrajni šolski organi se za razvoj tega področja zavzemajo manj kot so se pred leti, ko so bili vrtci še na njihovih proračunih, čeprav bi lahko s pobudami ter predlogi in morebitno finančno pomočjo pospeševali rast omrežja na okrajnem področju. Vrtci niso obvezne vzgojne ustanove, zato se njihove potrebe upoštevajo šele po potrebah šolstva. Kolikor več sredstev dajejo občine za izboljšanje materialnega stanja obveznih šol, toliko manj jih ostane za neobvezno

šolstvo, to je za predšolsko področje. Ali ne bi bilo pravilneje razvijati obe področji vzporedno?

Dejavnost v okviru stanovalniških skupnosti nam obeta nov porast predšolskih ustanov. Tu pa lahko prosvetni delavci s pedagoškimi argumenti podprejo družbeno pobudo in utemeljijo potrebo po predšolskih ustanovah, da bodo rasle hitreje, imele ustrezno organizacijsko obliko in kar se da uspešno izvrševale svoje vzgojne naloge. Tudi s tem prizadevanjem prispevamo k ostvaritvi naprednejšega šolstva.

Anica Dolano

Na rob začetka šolske reforme in uvajanja enotne šole

V letošnjem šolskem letu smo pričeli v dveh okrajih — Kranjskem in mariborskem — uvajati oziroma ustanovljati enotne osemletne šole. Poleg teh so ostale v teh okrajih še nižje gimnazije, da bi v tekočem šolskem letu preizkusili novi učni načrt in ga primerjali z dosedanjim. Ob tem je bilo opaziti nekaj pojavov, mimo katerih pravzaprav ne bi smeli brez komentarja, ker pač po svoje govorijo o zaupanju staršev do nove, enotne šole. Bilo je namreč očitno, da je nastal poseben med starši socialno trdnjši otrok prelah pred enotno osemletno šolo. Nedvomno je, da so prav iz tega razloga le-ti poslali svoje otroke, zrele za prestop iz osnovne šole v 1. razred gimnazije, raje v klasično gimnazijo, ki se ji je v tem šolskem letu komaj še uspelo obdržati v valnu nasprotovanju in zahtev po njeni ukinitvi, z željo, da bi se v njej obdržali, ako gre, in seveda, dokler gre.

Rezultati se kajpada kažejo v še obstoječih nižjih gimnazijah in osemletnih šolah, ki so letos ostale v prvih razredih tako rekoč brez odličnjakov, saj je te v celoti absorbirala klasična gimnazija, poleg tega pa se kaže že še v enostranski socialni strukturi dijakov v teh prvih razredih, kjer prevladuje po 7/8 delavskih in komaj po 1/8 namučenskih. Tu se jasno vidi na eni strani zavestno usmerjanje otrok v šolo, ki že pač ima prizanjanje, na drugi pa seveda dejstvo, da je delavcu vseno, kako je z otrokom. Glavno se mu zdi, da otrok izpolni obveznost in da pride kar najlaže in najhitreje do kruha.

Lepo in pravi Čudno bi bilo seveda, če tak pojav ne bi vzbudil živahnih komentarjev, na rob katerih tudi ne bi bilo čudež zapisati, da starši utemeljujejo take pojave z motivacijo, da je tudi pretežna večina otrok naših pedagogov, ki sicer propagirajo enotno šolo, storiča prav tako.

SPOROČILO UPRAVE »PROSVETNEGA DELAVCA«

Vsa prizadevanja uprave, da bi ji društva učiteljev in profesorjev redno nakazovala naročnino za Prosvetnega delavca, doslej niso rodila posebnih uspehov. Medtem ko blaginjski nekaterih društev, ki jih sestavlja večje število šol (n. pr. v Murski Soboti, Ljutomeru, Domžalah, Radovljici in drugod, da omenimo le nekatera), redno pobirajo naročnino in jo za več mesece skupaj nakazujejo upravi, pa drugi precej površno opravljajo svojo dolžnost. To ima za posledico, da številni naročniki kljub opominom še niso poravnali naročnine za več let nazaj in dolgujejo upravi tudi do 1.200 din. Delno so tega krive tudi objektivne težave, n. pr. oddaljenost med posameznimi šolami, slaba povezava med njimi itd. Naj so vzroki za neredno nakazovanje naročnine že kakršnikoli, dejstvo je, da povzročajo upravi mnogo težav in nepotrebnega dela. O tem je razpravljal na svoji zadnji seji tudi GO ZPD. Da bi se nakazovanje naročnine pospešilo in poenostavilo, priporočila posameznim šolam, naj se glede plačevanja naročnine osamosvojijo in jo odslej nakazujejo naravnost upravi. Zato prosijo šolska vodstva oziroma poverjenike na šolah, naj v začetku meseca poberejo od vsakega naročnika po 25 din, upravi pa naj nakazujejo naročnino le za več mesecev skupaj. Če pa želijo dobro organizirana društva učiteljev in profesorjev še nadalje nakazovati naročnino za vse svoje člane, lahko nadaljujejo z dosedanjim praksom.

Po sklepu GO ZPD bi morali biti naročniki na naše glasilo vsi prosvetni delavci, ki poučujejo na osnovnih in osemletnih šolah, na gimnazijah ter učiteljskih. Zato prosijo uprava naročnike, naj ji ne vračajo časopisa. Mesečna naročnina 25 din ni taka vsota, da je ne bi mogli žrtvovati za svoje glasilo vsak član naše organizacije. Pač pa poziva učiteljske pare, ki prejemaajo po dva izvoda, na enega odpovedo.

Mnogo zmede, težav in dela nam še vedno povzročajo tisti tovariši in tovarišice, ki nam ob odhodu na novo službeno mesto ne sporoče svojega novega naslova. Zato jih ponovno prosimo, da to store brez odlašanja, pa tudi šolska vodstva in poverjeniki naj nam javijo sleherni osebno spremembo na svoji šoli.

Izobraževanje odraslih postaja sestavni del celotnega izobraževalnega sistema

Spričo dejstva, da je problem izobraževanja odraslih vedno bolj aktualen pri nas in v svetu, ne more ostati samo stvar raznih prosvetnih, gospodarskih in sindikalnih organizacij, ampak je postal to problem skupnosti in ga je treba vsestransko reševati. Svet za šolstvo LRS je za 23. oktober sklical širše posvetovanje z namenom, da se osvetli stanje v organizaciji in obenem nakažejo organizacijske možnosti.

Pri analizi dosedanjih oblik in dela izobraževanja odraslih se nam odpira celoten kompleks problematike, ki jo je treba proučiti v okviru reforme celotnega šolskega oziroma izobraževalnega sistema z ozirom na to, da je izobraževanje odraslih sestavni del kulturno-prosvetne politike. Za čim bolj konkretno poznavanje te celotne problematike, za obveljdanje vseh njenih detajlov, jo je treba proučevati z aspekta naše splošne politike izobraževanja naših kadrov, ki izvira na eni strani iz projekta reforme šolskega in vzgojnega sistema, na drugi strani pa iz pogojev, ki nam jih nalaga družba spričo naglega ekonomskega razvoja, kateri zahteva čedalje večje sodelovanje vseh

državljanov — tako v delavskem upravljanju, kot v upravljanju vseh družbenih organizacij.

To seveda ne pomeni negiranja dosedanje vzgojne vloge ljudsko-prosvetnega dela, vendar pa objektivni pogoji družbe same narekujejo in zahtevajo določen sistem ustanov, katere bodo lahko s svojo vzgojno in izobraževalno funkcijo pripravljale odrasle slušatelje — predvsem delavce in jim nudile določeno splošno in strokovna znanja.

Z ozirom na projekt reforme šolskega in vzgojnega sistema, ki izhaja s stališča, da postane celotno šolstvo — torej tudi sistem pošolskega izobraževanja, del razvijajočega se družbenega procesa, je potrebno pri osnovah za izgradnjo sistema šol za odrasle upoštevati naslednje faktorje:

a) Realno osnovo za postavitve izobraževalnih ciljev nudi sam sistem socializma, ki pomeni sprostitev človekove osebnosti, sprostitve dela. V okviru teh ciljev, gledanih z aspekta sistema socialistične demokracije, ki postavlja našega delovnega človeka v povsem novo okolje v gospodarskem in

družbenem razvoju, nastajajo nove potrebe po širši dejavnosti in vsestranski aktivnosti vseh državljanov.

Naj delovni človek je s tem postavljen pred nove funkcije, ki zahtevajo od njega več znanja in nenehnega izpopolnjevanja.

Gore torej za to, da postavimo sistemu pošolskega izobraževanja take osnove, da se bo le-ta lahko razvijal vzporedno z družbenim procesom in zadovoljeval vse potrebe delovnega človeka, ki mora vedno bolj odločno posegati v upravljanje vseh družbenih dobrin.

b) Razvoj znanosti in tehnike in njih uporaba v organizaciji dela zahtevata tudi od kvalificiranega človeka stalno strokovno izpopolnjevanje, ker bo samo z visoko tehnično kulturo lahko povečali produktivnost dela.

c) Sistem socializma vodi k povečanju množičnega udeleževanja tudi v kulturnem življenju, katero ustvarja poleg izobraževalne tudi visoko vzgojno in etično vrednost, katere posebni odraz je rast socialistične zavesti in višje moralno-etične kvalitete našega delovnega človeka.

Pri obravnavanju celotnega sistema izobraževanja odraslih, kot pri vlogi in nalogah posameznih ustanov tega področja bo potrebno upoštevati vsa prikazana načela in dosežki, da bi se dejavnost posameznih ustanov za vzgojo odraslih in raznih družbenih oblik tega širokega področja dopolnjevale v organizacijskem in pedagoškem pogledu v neko celoto, ki bo postala sestavni del družbenega procesa v okviru reformiranega, šolskega in vzgojnega izobraževalnega sistema.

Dosedanje delo in problemi šol za odrasle

V Sloveniji obstajajo različne oblike pošolskega izobraževanja, ki je zaenkrat ne usmerja enoten koordinacijski organ, temveč skrbje zanj delno prosvetne oblasti, združenja in zbornice, delno pa množične organizacije. Na sploh lahko trdimo, da je bilo delo na področju izobraževanja odraslih zelo pestro in raznovrstno in so bili doseženi tudi pomembni rezultati. V celotnem, sicer pozitivnem procesu razvijanja najrazličnejših oblik izobraževanja odraslih pa se je ves čas čutilo pomanjkanje enotne koncepcije, kar je imelo za posledico fragmentarnost in nepovezanost v delu. Prav zaradi tega so bile večkrat zelo uspešne oblike dela le občasne. Organizacije in ustanove same niso vodile evidence o doseže-

S SEJE SVETA ZA ŠOLSTVO LR SLOVENIJE

Podelitev Zagarjevih nagrad

RAZPRAVA O POMANJKANJU UČNEGA KADRA

Škema centra, ki ga bo imenoval Sekretariat SS. Predvideno je, da bodo vanj po enega člana delegirala tudi naša združenja.

PODELITEV ZAGARJEVIH NAGRAD

Svet za šolstvo je imel letos, ko so se Zagarjeve nagrade prvič podeljevale, zanje na razpolago pol milijona dinarjev. Odločil se je, da bo ta znesek razdelil v tri prve nagrade (po 100.000 din) in štiri druge nagrade (po 50.000 din).

Prvo nagrado dobe:

Gojkovič Avgust, ravnatelj osemletke v Ravnu pri Kopru. (Na predlog inšpektorata za splošno-izobraževalno šolstvo pri Sekretariatu Sveta za šolstvo LRS.)

Mušič Vladimir, direktor Srednje gradbene šole v Ljubljani. (Predlog inšpektorata za strokovno šolstvo pri Sekretariatu Sveta za šolstvo LRS.)

Šilih Gustav, profesor v poklju v Mariboru (Predlog Zveze prijateljev mladine Slovenije, Društva učiteljev in profesorjev v Murski Soboti, Okrajnega odbora društev učiteljev in profesorjev Murska Soboti, Okrajne zveze prijateljev mladine v Mariboru.)

Drugo nagrado dobe:

Batlić Velimir, ravnatelj nižje gimnazije v Leskovcu pri Krškem. (Predlog inšpektorata za spl. izobr. šolstvo pri Sekretariatu Sveta za šolstvo LRS.)

Brumen Mirko, ravnatelj kmetijske šole v Svecini. (Predlog inšpektorata za strokovno šolstvo pri Sekretariatu Sveta za šolstvo LRS.)

Smrčkar Lado, ravnatelj nižje gimnazije v Kostanjevici. (Predlog inšpektorata za splošno-izobraževalno šolstvo pri Sekretariatu SS LRS.)

Unverdorben Jože, ravnatelj pomožne šole v Celju. (Predlog Združenja učiteljev in vzgojiteljev posebnih šol LRS.)

Utemeljitelji za posamezne nagrade je dala tov. Zaucerjeva, ki je bila predsednik komisije za podelitev nagrad. Komisijo je osnovala nižje število predlogov. (Predlaganih je bilo vsega deset prosvetnih delavcev.) Člani sveta so na seji ta pojav tolažili s dveh povsem različnih stališč. Eni so menili, da je iskati vzrok v pojemanju zanimanja za šolsko delo in za idealno vlogo učitelja, pa tudi v tem, da društva nimajo pregleda nad delom in uspehi svojega članstva. Drugi pa so menili, da je ravno nizko število predlogov znamenje, da so ustanove in organizacije pravilno tolažile namen teh nagrad, ki naj bodo (kakor Prešernove nagrade za kulturne delavce) nagrade za zares izjemno in daleč nadpovprečno delo v minulem letu. Vsekakor pa so se vsi strinjali v tem, da bi predvsem Sveti za šolstvo morali biti tisti organi, od katerih bi prišlo največ predlogov. Vsi so bili tudi soglasni v oceni, da je bila publiciteta, ki jo je dal sekretariat razpisu, odločno premajhna.

Svet je še sklenil, da bo razdelitev nagrad izvršena kot svečan akt, pri katerem bodo navedeni tudi člani Sveta za šolstvo. Ob tej priliki bo komisija tudi javno utemeljila izbor nagradencev.

UKREPI, KI BI MOGLI OMLITTI KADROVSKO STISKO

Kot je bilo pričakovati, je prav ob tej točki razprava bila najbolj burna. Izvenela je v resen memento vsem, ki kakorkoli sodelujejo v šolski kadrovski politiki. Kadrovske vprašanje se danes postavlja po svoji važnosti celo pred vprašanjem šolskega prostora.

Sekretariat Sveta za šolstvo je svetu predložil nekaj izrednih ukrepov, ki jih je takole obrazložil:

»Za šolsko leto 1957-58 je bil v sporazumu z načelniki tajništva za šolstvo okrajnih ljudskih odborov objavljen v Prosvetnem delavcu dne 12. aprila 1957 razpis za učna mesta na osnovnih, srednjih in strokovnih šolah. Dogovorjeno je bilo, da bodo občinski in okrajni sveti za šolstvo razpisali samo najbolj potrebna mesta.

Razpis je pokazal, da potrebujemo za šolsko leto 1957-58 1303 učne moči. (Po naknadnih ugotovitvah je število naraslo celo na 1600!)

Za izpopolnitev teh mest pa smo imeli na razpolago 220 absolventov učiteljskih, 53 absolventov srednje vzgojiteljske šole ter okoli 80 diplomiranih, a delno tudi samo absolviranih študentov Višje pedagoške šole ter prirodoslovno-matematično-filozofske fakultete. V celnem smo torej mogli pokriti komaj nekaj čez 300 razpisanih učnih mest.

Ce upoštevamo, da v naslednjih letih ni pričakovati dosti močnejšega priliva z učiteljskih, srednje vzgojiteljske šole, višje pedagoške šole ter z univerze, če upoštevamo, da se redno pojavlja zaradi upokojitve, smrti, selitve v druge republike in prehoda za zaposlitev na izvenšolsko delo izpad okoli 200 učnih moči na leto. Če upoštevamo dalje, da čaka znatno število prosvetnih delavcev novi zakon o pokojninah z namero, da po sprejemu zakona zapuste prosvetno službo, potem je jasno, da se nam odpirajo glede personalne zasedbe naših šol vse prej kot svetle perspektive; nasprotno, ugotoviti je treba, da stojimo v zelo kritičnem položaju.

Zato je treba podvzeti razne ukrepe, da bomo povečali priliv učnega kadra na naše šole. V počevju prihajajo naslednja redna sredstva:

— močnejše štipendiranje dijakov na učiteljskih ter študentskih na Višji pedagoški šoli in

na tistih strokah prirodoslovno-matematično-filozofske fakultete, ki so najbolj deficitarne; — povišanje kapacitete dosedanjih učiteljskih delavcev v glavnem v eni izmeni, dočim delujejo vse druge srednje šole v dveh izmenah;

— pravocasnega propaganda za močnejši vpis na učiteljska, VPS in prirodoslovno-matematično-filozofske fakultete.

Od izrednih sredstev prihajajo v poštev:

— sprejem gimnazijskih maturantov v učiteljsko službo za predmetni pouk v višjih razredih osemletik in nižjih gimnazij pod določenimi pogoji;

— organiziranje enoletnih učiteljskih tečajev v tistih okrajih, ki imajo največ pomanjkanja v kadrih. V tečaj bi lahko sprejemali kandidata, ki bi imeli vsaj 6 razredov gimnazij ali primerno ustrezno izobrazbo.

Od predlaganih ukrepov je svet soglasno odklonil predlog za organizacijo enoletnih tečajev za kandidata, ki ne bi imeli popolne srednje šole, dočim se je z drugimi strinjati. V načelni razpravi, ki se je ob tem razvila, je predsednik Sveta tov. Milko Goršič ugotovil, da je to problem, o katerem bi morala razpravljati čim prej tudi ljudska skupščina, saj niso potrebni le izredni ukrepi šolskih oblasti, ampak tudi izredni ukrepi prihodnje države.

Predstavnik Združenja učiteljev in profesorjev v Svetu za šolstvo tov. Miroslav Ravbar je opozoril, da so vsi ukrepi (tudi ob vsej poudarjenosti časovnosti) iluzorni, ako družba, katere šolsko delo izpad okoli 200 učnih moči na leto. Če upoštevamo dalje, da čaka znatno število prosvetnih delavcev novi zakon o pokojninah z namero, da po sprejemu zakona zapuste prosvetno službo, potem je jasno, da se nam odpirajo glede personalne zasedbe naših šol vse prej kot svetle perspektive; nasprotno, ugotoviti je treba, da stojimo v zelo kritičnem položaju.

Zato je treba podvzeti razne ukrepe, da bomo povečali priliv učnega kadra na naše šole. V počevju prihajajo naslednja redna sredstva:

— močnejše štipendiranje dijakov na učiteljskih ter študentskih na Višji pedagoški šoli in

resen memento vsem, ki kakorkoli sodelujejo v šolski kadrovski politiki. Kadrovske vprašanje se danes postavlja po svoji važnosti celo pred vprašanjem šolskega prostora.

Sekretariat Sveta za šolstvo je svetu predložil nekaj izrednih ukrepov, ki jih je takole obrazložil:

»Za šolsko leto 1957-58 je bil v sporazumu z načelniki tajništva za šolstvo okrajnih ljudskih odborov objavljen v Prosvetnem delavcu dne 12. aprila 1957 razpis za učna mesta na osnovnih, srednjih in strokovnih šolah. Dogovorjeno je bilo, da bodo občinski in okrajni sveti za šolstvo razpisali samo najbolj potrebna mesta.

Razpis je pokazal, da potrebujemo za šolsko leto 1957-58 1303 učne moči. (Po naknadnih ugotovitvah je število naraslo celo na 1600!)

Za izpopolnitev teh mest pa smo imeli na razpolago 220 absolventov učiteljskih, 53 absolventov srednje vzgojiteljske šole ter okoli 80 diplomiranih, a delno tudi samo absolviranih študentov Višje pedagoške šole ter prirodoslovno-matematično-filozofske fakultete. V celnem smo torej mogli pokriti komaj nekaj čez 300 razpisanih učnih mest.

Ce upoštevamo, da v naslednjih letih ni pričakovati dosti močnejšega priliva z učiteljskih, srednje vzgojiteljske šole, višje pedagoške šole ter z univerze, če upoštevamo, da se redno pojavlja zaradi upokojitve, smrti, selitve v druge republike in prehoda za zaposlitev na izvenšolsko delo izpad okoli 200 učnih moči na leto. Če upoštevamo dalje, da čaka znatno število prosvetnih delavcev novi zakon o pokojninah z namero, da po sprejemu zakona zapuste prosvetno službo, potem je jasno, da se nam odpirajo glede personalne zasedbe naših šol vse prej kot svetle perspektive; nasprotno, ugotoviti je treba, da stojimo v zelo kritičnem položaju.

Zato je treba podvzeti razne ukrepe, da bomo povečali priliv učnega kadra na naše šole. V počevju prihajajo naslednja redna sredstva:

— močnejše štipendiranje dijakov na učiteljskih ter študentskih na Višji pedagoški šoli in

na tistih strokah prirodoslovno-matematično-filozofske fakultete, ki so najbolj deficitarne; — povišanje kapacitete dosedanjih učiteljskih delavcev v glavnem v eni izmeni, dočim delujejo vse druge srednje šole v dveh izmenah;

— pravocasnega propaganda za močnejši vpis na učiteljska, VPS in prirodoslovno-matematično-filozofske fakultete.

Od izrednih sredstev prihajajo v poštev:

— sprejem gimnazijskih maturantov v učiteljsko službo za predmetni pouk v višjih razredih osemletik in nižjih gimnazij pod določenimi pogoji;

— organiziranje enoletnih učiteljskih tečajev v tistih okrajih, ki imajo največ pomanjkanja v kadrih. V tečaj bi lahko sprejemali kandidata, ki bi imeli vsaj 6 razredov gimnazij ali primerno ustrezno izobrazbo.

Od predlaganih ukrepov je svet soglasno odklonil predlog za organizacijo enoletnih tečajev za kandidata, ki ne bi imeli popolne srednje šole, dočim se je z drugimi strinjati. V načelni razpravi, ki se je ob tem razvila, je predsednik Sveta tov. Milko Goršič ugotovil, da je to problem, o katerem bi morala razpravljati čim prej tudi ljudska skupščina, saj niso potrebni le izredni ukrepi šolskih oblasti, ampak tudi izredni ukrepi prihodnje države.

Predstavnik Združenja učiteljev in profesorjev v Svetu za šolstvo tov. Miroslav Ravbar je opozoril, da so vsi ukrepi (tudi ob vsej poudarjenosti časovnosti) iluzorni, ako družba, katere šolsko delo izpad okoli 200 učnih moči na leto. Če upoštevamo dalje, da čaka znatno število prosvetnih delavcev novi zakon o pokojninah z namero, da po sprejemu zakona zapuste prosvetno službo, potem je jasno, da se nam odpirajo glede personalne zasedbe naših šol vse prej kot svetle perspektive; nasprotno, ugotoviti je treba, da stojimo v zelo kritičnem položaju.

Zato je treba podvzeti razne ukrepe, da bomo povečali priliv učnega kadra na naše šole. V počevju prihajajo naslednja redna sredstva:

— močnejše štipendiranje dijakov na učiteljskih ter študentskih na Višji pedagoški šoli in

Kdaj je industrijski center škodi za vas

V uredbi o pravici učiteljev do brezplačnega stanovanja in kuriva (Ur. list LRS, št. 22-50) je določilo, po katerem je minister za prosveto — sedaj Svet za šolstvo LRS — pooblaščen, da izjemno določi, da imajo pravico do brezplačnega stanovanja in kuriva tudi učitelji in profesorji, ki služujejo v takih industrijskih krajih, v katerih so življenjske in službene razmere podobne kot so v vaseh. Zato se posamezne občine oziroma prizidele učiteljskih in njihova društva večkrat obračajo na Svet za šolstvo s predlogom, da se ta ali oni industrijski kraj izenači v pogledu dodatkov v naravi z vasio.

Svet za šolstvo LRS pa takih zadev ne rešuje več, ker je predpis zastarel in praktično iz iz rabe.

Iz določil 1. in 2. člena navedene uredbe izhaja, da je stvar občinski ljudskih odborov, da prihrabijo učnemu in

vzgojnemu osebuju svojega občinskega brezplačno stanovanje in kurivo ter da grede izdatki za to v breme občinskega proračuna. Glede na to in na dejstvo, da je danes občina prvostopni upravni organ za odločanje v vseh zadevah iz njegove območja, če ni z zakonom določena pristojnost drugih organov (glej določbo 4., 9., 10. in 11. člena Zakona o državnih upravih ter 17. člen Zakona o splošnem upravnem postopku), je določilo 2. odstavka 4. člena Uredbe o pravici do brezplačnega stanovanja in kuriva postalo obsoletno in je zato vsem prizadetim priporočiti, da v takih zadevah dosežejo sporazum z občinskim ljudskim odborom, kar je itak v duhu določil 6. čl. navedene uredbe. Občinski ljudski odbor mora sam odločiti, bo li priznal šolskim delavcem takega manjšega industrijskega naselja pravico do naturalnega dodatka ali ne.

ne šole. Obstoji strojni oddelek s 157 slušatelji-delavci in elektro oddelek s 136 slušatelji-delavci. Tečajji za aktiviste in borce pri Gozdarski srednji šoli obstajajo že tretje leto. Leninski obiskuje I. letnik 27, drugi letnik pa 36 slušateljev. Prav tako imamo gradbeni tehnikum in razne kmetijske tečaje, kot pripravne za polaganje izpitov na obstoječih rednih šolah.

Od dopisnih šol, ki bodo dalje kvalifikacijo, je dopisna ekonomska srednja šola s pripravilnim dopisnim tečajem, katero je ustanovil GOZB s sodelovanjem ljubljanske Ljudske univerze. V šoli je bilo konec šolskega leta od 662 sprejetih 507 študentov, ki jih je predlagala organizacija ZB. Izstopilo jih je že v začetku 155. Za olajšanje študija spričo razmeroma nizkega nivoja splošne izobrazbe vpisanih so organizirani po okrajih redni seminarji, katere vodijo v glavnem profesorji srednjih šol. Skupno je v Sloveniji 24 seminarjskih centrov.

Poleg omenjenih šol za kvalificiranje odraslih dela v LRS še vrsta raznih strokovnih tečajev in občinskih seminarjev, ki pripravljajo in usposablajo naše delovne ljudi za njihove naloge na njihovih odgovornih delovnih mestih. Pri tem so zlasti poglobile svoje delo zbornice in razne množične organizacije s svojimi strokovnimi te-

čajev in seminarjev, ki pripravljajo in usposablajo naše delovne ljudi za njihove naloge na njihovih odgovornih delovnih mestih. Pri tem so zlasti poglobile svoje delo zbornice in razne množične organizacije s svojimi strokovnimi te-

Ob 40-letnici Oktobrske revolucije

(Nekaj Leninovih misli o izobrazbi)

Cez nekaj dni bomo po vsem svetu obhajali štiridesetletnico Velike oktobrske revolucije. Z njeno zmago so ruski revolucionarji pod vodstvom V. I. Lenina ustvarili temelj za razvoj novih socialističnih odnosov na svetu, za rast novih socialističnih držav, pokazali so podjarmljenim ljudstvom, kako si je treba priboriti svobodo in neodvisnost, in ustvarili so široko možnost za nove humane odnose med ljudmi in za vsestransko izobraževanje delovnega človeka.

V. I. Lenin, voditelj Velike oktobrske revolucije je kot njen organizator in vodja z izredno ljubeznijo spremljal in usmerjal prosvetno in kulturno gibanje. V vsem času svojega življenja, posebno pa v prvih letih boljševske oblasti, je neposredno usmerjal tudi politiko v kulturi in prosveti. Mnoge njegove misli še danes lahko usmerjajo politične in prosvetne politike in kažejo nam prosvetnim delavcem pravilno smer in orientacijo za naše vsakodnevno vzgojno, šolsko in prosvetno delo.

Delo, ki zdaj poteka v območju ljudske izobrazbe, se splošno govornice ne more označiti kot preozko. Dela se nemalo na tem, da bi staro učiteljsko premaknili z mesta, da bi ga pritegnili k novim nalogam, da bi ga zainteresirali za nove formulacije pedagoških vprašanj, da bi ga zainteresirali za vprašanja, kakršno je religiozno vprašanje.

Ne delamo pa poglavitnega. Ne skrbimo ali pa daleč nezadostno skrbimo za to, da bi bil ljudski učitelj postavljen na višino, brez katere ne more biti niti govora o kaki kulturi: ne o proletarski in niti ne o buržoazni. Govoriti moramo o polaziščih nekulturnosti, iz katere se vse doslej nisimo izkopalni in se brez resnih naporov ne moremo iz nje izkoptati se, kajti ljudske množice ne kažejo nikjer toliko zanimanja za pravo kulturo kakor pri nas; nikjer se vprašanja te kulture ne postavljajo tako globoko in tako dosledno kot pri nas; nikjer, v nobeni deželi ni državna oblast v rokah delavskega razreda, ki se v svoji množici prav dobro zaveda nedostatkov svoje — ne rečem kulturnosti, pač pa pismenosti; izboljšanje svojega položaja v tem smislu kakor pri nas...

Ljudski učitelj mora biti pri nas postavljen na tako višino, na kakršni ni nikdar stal in ne stoji in ne more stati v buržoazni družbi. To je resnica, ki ji ni treba dokazov. To moramo doseči s sistematičnim, nepopustljivim, vztrajnim delom za njegov duhovni dvig, za njegovo vsestransko pripravo v poklicu, ki je resnično vzvišene, in, kar je poglavitno poglavitno in poglavitno za dvig njegovega materialnega položaja.

Treba je sistematično stopnjevati delo za organiziranje ljudskih učiteljev, da jih iz opornikov buržoaznega reda, kar so doslej brez izjeme v vseh kapitalističnih deželah, naredimo za opornike sovjetske ureditve, da z njihovo pomočjo obdržujemo kmeto od zveze z buržoazijo in jih pritegnemo v zvezo s proletariatom.

Na kraško pripominjam, da morajo v ta namen imeti posebno vlogo sistematične eksterkurzije na vase, ki jih pri nas že prakticirajo in ki jih je treba načrtno razvijati. Za take ukrepe, kakor so te eksterkurzije, ni žal trošiti denarja; saj ga na vse načine razsipamo za državni aparat, ki skoraj ves

čaji kot tečajji ljudske tehnike, gospodarsko - gospodinski, zdravstveno-prosvetni kmetijski, ki so brez dvoma dali svoj delež k dvigu splošnega, kulturnega in strokovnega nivoja naših delovnih ljudi. Zelo važno vlogo za izpopolnjevanje strokovnosti so odigrale ljudske univerze, med katerimi je ljubljanska ljudska univerza zavzela prvo mesto.

Kljub pestrosti izobraževalnega dela v LRS pa se ni moglo izogniti posameznim problemom, ki danes — deloma tudi iz objektivnih pogojev — še spremljajo proces izobraževanja odraslih in predstavljajo v principu ovire v sistematičnem delu.

Na splošno ustroj sedanjih šol za odrasle in način del v njih v svojem bistvu ne ustrezajo zrelotni stopnji odraslih slušateljev in s tem sposobnosti njihovega dojemanja. Prav tako ne ustreza sedanja metoda dela niti izpitni sistem. Navedeni faktorji so tudi vzrok, da delavci v večji meri ne obiskujejo teh šol, v kolikor pa se vpšejo, prihaja k predavanjem oziroma k rednemu pouku le 50 do 60 %.

Bistvene šibkosti obstoječih šol za odrasle so v naslednjem:

a) Učni načrti vseh šol za odrasle so sestavljeni po programih rednih šol in ne nudijo dovolj slušateljem, medtem ko obsegajo na drugi strani tudi predmete, ki so sicer za mlado in oziroma za študij niso bistveni.

znanja, katerega devet desetih je bilo nepotrebno in ena desetina potovrjena, toda to ne pomeni, da se lahko omejimo na komunistične zaključke in se učimo samo komunističnih gesel. S tem ne ustvarimo komunizma. Komunist lahko postane samo, če obogači svoj spomin z znanjem vseh strokovnih, ki jih je človeštvo ustvarilo.

Ni nam treba guljenja, toda treba nam je razviti in izpopolniti spomin vsakega učečega se z znanjem osnovnih dejstev, zakaj komunizem se spremeni v prazno, se spremeni v prazen izvešek, komunist bo samo navaden ustež, če ne bo v njegovi zavesti vse prejeeto znanje predelano. Moramo si ga usvojiti, toda usvojiti tako, da bomo kritični nasproti njemu, da ne bomo svojega razuma zatrpavali s šaro, ki ni potrebna, temveč da ga bomo obogatili z znanjem vseh dejstev, brez katerih ne more biti sodobno omikane človeka.

Četudi odklanjamo staro šolo, četudi gojimo popolnoma zakonito in neogibno sovražstvo do te stare šole, četudi cenimo pripravljeno, razrušiti staro šolo, moramo vendarle tudi razumeti, da moramo namesto starega pouka, starega guljenja, stare dresure postaviti sposobnost, potrebno, da si lahko vzameš celo vsoto človeškega znanja in da si ga vzameš tako, da komunizem pri nas ne bo nekaj na pamet naučenega, temveč da bo nekaj, kar ste sami premissili, da bi bil zaključek, ki je najučen s stališča sodobne izobrazbe.

Tako je treba zastaviti osnovne naloge, kadar govorimo o nalogi, naučiti se komunizma.

(Naloge mladinskih zvez (1920), XXX, 403-408)

Prav je, da bi se vsi prosvetni delavci ob štiridesetletnici Velike oktobrske revolucije v duhu njenih idej in z žarom njenih revolucionarjev v družbi z vsemi navedenimi socialističnimi vzgledji sveta borili za ureditve socialističnega teženja in vzgojnemu področju prosvete in kulture in da bi z vsemi svojimi silami delovali za ureditve Leninovih besed: »Obogatiti človeka z znanjem vseh strokovnih, ki jih je človeštvo ustvarilo.«

Nov predmet — domoznanstvo — ki ga je prinesel ta učni načrt, smo uvedli takoj, kar je seveda pomenilo za tiste čase prehitvevanje v dveh letih so imele vse naše obvezne šole zbrano snov domoznanstva za svoje okolice, imeli pa smo tudi prvi priročniki: J. Kožuh: Domoznanstvo. Zato pa vsi naši učitelji v 3. razredu res podajajo svojo domoznanstva, ne pa zgodovine in zemljepisja, kot ga lahko najdemo na marsikateri šoli.

2. V istem letu smo uvedli nov način inspekcije: razbremenili smo inspektorja administracije in mu omogočili inštruktorstvo, kar je bilo za tiste razmere nujno. Na račun te reorganizacije smo silili marsikoga spikros, v LRS pa smo našli na polno razumevanje in odobravanje.

Prednosti našega načina inspekcije ne bomo danes tolačili, približaj naj le dejstvo, da nima noben okraj v LRS več popolnoma starega načina inspekcije, če ni drugje spremembe, pa vsaj v zvišanem številu inšpektorjev, kar predstavlja zanje razbremenitev v administraciji in možnost poglabljanja v strokovno delo in

trti razred osnovne šole v Gazonu pa osnovni šoli v Šmarjah, kjer je tudi skupna uprava obeh šol. Inventar in arhiv šol, ki so prenehale obstajati, so prevzela uprave šol, v katere so vključili učence odpravljenih šol.

Z novim šolskim letom so otroci že pričeli hoditi v šole po novem razporedu. Tudi učno osebo ukinjenih šol so poslali na nova učna mesta. Finančna sredstva šol bo upoštevanju navedene reorganizacije občinski ljudski odbor na predlog sveta za šolstvo določil namno.

Predlogi za reorganizacijo in ustanovitev novih oblik za izobraževanje odraslih

Problem pošolskega izobraževanja se nanaša v glavnem na splošno in strokovno izobraževanje pri obojem pa bomo morali zasledovati več smeri z ozirom na interes in potrebe posameznika in družbe. Glede na nivo splošnega in strokovnega znanja in strokovnih kvalifikacij naših delovnih ljudi predstavlja zaenkrat prvo pošolsko izobraževanje pri večini slušateljev osnovno za nadaljnje izobraževanje in izpopolnjevanje v vseh strokah in smereh. Cim večja elastičnost sistema v strukturi in oblikah pa bo nudila možnost posameznikom, da se bodo lahko vključevali v tisto stopnjo celotnega sistema, ki jim po njihovem interesu in delu najbolj odgovarja in ki je najbližja posamezniku, ne glede na njihovo dosedanje kvalifikacije.

Poseben zavod za pošolsko izobraževanje, katerega ustanovitev je Svet za šolstvo že predlagal, bo organiziral pošolsko izobraževanje odraslih, pripravil redne in dopisne priročnike, s katerimi bo usposabljal slušatelje za opravljanje izpitov pri ustreznih rednih strokovnih, nižjih in višjih splošnoizobraževalnih šolah, ki bodo

v 15. številki »Prosvetnega delavca« z dne 27. sept. 1957 v uvodnem članku: »Zahtevamo, da se takoj skliče plenum centralnega odbora Zruženja učiteljev in profesorjev avtoritativno ugotavlja pisec Mrs:»

»Zaradi prehitvevanja nekaterih ljudskih odborov (Kranj, Maribor), ki so pozabili, da je treba pri reformi pouka predvsem reformirati bistvo, ne pa zunanjo organizacijsko obliko, pa so enostavno spremenili prvi gimn. razred v peti razred osemletke, toda s programom gimnazije (!) — Je nastala precejšnja zmeda med prosv. delavci, ki so jo še stopnjevala nejasna in ne dovolj precizna navodila republiškega Sveta za šolstvo.

Saj bi bilo dovolj za odgovor Mrs samo vprašanje: »Kateri peti razredi osemletke pa ne delajo po gimnazijskem programu?«

Javnosti pa bi bilo treba ponovno zagotoviti, da bodo končali učenci od sedanjega 4. razreda nazaj na sedanjem gimnazijskem programu zato, ker ga pač ne moremo brez škode zanje čez noč zamenjati. Pisec Mrs bi moral biti vse to znano in bi moral to tudi povedati, sicer ostane sam tisti, ki vnaša zmedo.

Njegove trditve o našem prehitvevanju pa dokazujejo, da nima pojma o delu pri reformnem procesu v našem okraju, da pa se mu tudi ne zdi niti vredno niti potrebno, da bi najprej preveril stanje, potem pa šele pred javnostjo obožili ljudski odbor »da pozabijo, da je treba pri reformi pouka predvsem reformirati bistvo...«

Da pa bo naša javnost, posebej pa še vsi »neprehitvevalci« dobili vsaj približno sliko o naporih pri delu za novo šolo, naj prav na kratko podam nekaj značilnih ukrepov, akcij itd. iz zadnjih 4 let:

1. Ze s študijem začasnega učnega programa l. 1953 smo uvideli, da sam program ne bo dal nove šole (tov. Mrs: učni program sam res ni tisto edino bistvo, kot si ga morda Vi predstavljate), da je tu niz faktorjev, od katerih je pri reformnem delu gotovo eden dominantnih delo učitelja in odnos, ki ga razvija učitelj pri svojem delu.

Zato smo vsa leta skrbno iskali v starih »preobremenjenih« programih tisto jedro snovi, ki jo moramo naučiti in ločiti preobremenjenosti balast — dal smo imo informativna snov — ki naj se razširi ali skrbi, kakršni so pač pogoji na šoli, v razredu, pri predmetu.

Nov predmet — domoznanstvo — ki ga je prinesel ta učni načrt, smo uvedli takoj, kar je seveda pomenilo za tiste čase prehitvevanje v dveh letih so imele vse naše obvezne šole zbrano snov domoznanstva za svoje okolice, imeli pa smo tudi prvi priročniki: J. Kožuh: Domoznanstvo. Zato pa vsi naši učitelji v 3. razredu res podajajo svojo domoznanstva, ne pa zgodovine in zemljepisja, kot ga lahko najdemo na marsikateri šoli.

2. V istem letu smo uvedli nov način inspekcije: razbremenili smo inspektorja administracije in mu omogočili inštruktorstvo, kar je bilo za tiste razmere nujno. Na račun te reorganizacije smo silili marsikoga spikros, v LRS pa smo našli na polno razumevanje in odobravanje.

Prednosti našega načina inspekcije ne bomo danes tolačili, približaj naj le dejstvo, da nima noben okraj v LRS več popolnoma starega načina inspekcije, če ni drugje spremembe, pa vsaj v zvišanem številu inšpektorjev, kar predstavlja zanje razbremenitev v administraciji in možnost poglabljanja v strokovno delo in

dajale posameznikom kvalifikacije.

V zvezi z nakazanimi problemi obstoječih strokovnih in splošnih večernih šol je treba preiti na nov tip strokovnih šol za odrasle, na drugi strani pa reorganizirati tudi sedanjo delavsko gimnazijo. Reorganizacija naj bi šla v to smer, da bi v tečajjih nižje stopnje zajeli snov osemletke (sedanje nižje gimnazije) in dodali elemente določenih strok ter tako nudili slušateljem možnost izbire študija po njihovem zanimanju in delu. Programi bi zajeli v več variantah snov po določenih predmetnih skupinah, ki bi jih slušatelji poljubno izbirali. Absolventi takih tečajev bi obvladali veliko več snovi in predložit tako z veliko večjim zanimanjem v razne vrste strokovnih, dopisnih ali rednih tečajev, kjer bi znatno hitreje dojemali specifičnost posameznih strok oziroma hitreje dosegali večjo strokovnost v praksi.

Zavod bo organiziral poleg nekaterih strokovnih dopisnih šol za kvalificirane delavce tudi splošnoizobraževalno šolo z omejenim sistemom v okviru osemletke.

Kot dopolnilo in za boljše obvladanje snovi pa bo treba vzpostaviti s šolami za odrasle organizirani vrsto tečajev, seminarjev in predavanj pri ljudskih univerzah in podobnih institucijah, kar bo delo obsežnega sistema izobraževanja odraslih nujno izpopolnjevalo.

s tem seveda tudi nudenje pomoči učiteljsstvu.

V preteklem in letošnjem šolskem letu smo posvetili posebno pozornost predmetni inspekciji, ki smo jo po enoletnem premoru zopet vzpostavili za naše obvezne šole in ne več samo za nižje gimnazije. Posebne naloge s predmetni aktivni, posebno delo z vodstvenim kadrom naših obveznih šol, predstavlja »prehitvevanje« za letošnje šol. leto na tem področju.

3. Brez posebnih navodil in direktiv smo po februarjskem sestanku arhitektov, zdravnikov in pedagogov leta 1954 v juniju priredili dokaj obsežno razstavo — ne izdelkov in kiča, pač pa razliko v funkciji dela stare in nove šole.

Posledice te razstave so se pokazale že pri kraju šolskega leta 1954-55 na večini naših šol: majhne šolske razstave, namenjene ljudem šol. okolisa, so zavrgle vse »zvorne izdelke«, ljudstvo pa je imelo priliko pogledati v šolsko delo: kopice neljubljenih zvezkov, risb, raznih izdelkov, podatki o delu knjižnice, naročniki na mladinske časopise, prikaz šol. obiska, oddaljenost otrok do šole, delo šol. kuhinje, sedelavnje ljudstva pri graditvi in adaptaciji šol. poslopij, prostorov, razlika med stari in novimi učili itd. itd.

Nikdar ne bomo pozabili prizora na razstavi majhne dvooddelčne šole »pod gorami«, ko so starejši oanci med seboj ugotavljali, kako zelo se je šola spremenila od taktar, ko so se oni sedeli v teh prostorih, in se čudili, kaj vse današnji otrok zna in razume.

4. V letu 1954 je okrajni ljudski odbor — ki je že takrat zelo globoko poljovljal bistvo in ga ločil od zunanjih organizacijskih oblik — dal za nabavo učil preko 14 milijonov din, za manjše adaptacije (brez novogradenj) pa preko 20 milijonov dinarjev. Uvideli je namreč že taktar, da rabi nova šola tudi drugačno materialno osnovo. Zato je na temelju izčrpane dokumentacije o potrebah učil prisločil na pomoč s tem, kar je bilo tedaj najbolj pereče, z denarjem.

Iz tega leta datirajo naši mikroskopi, diaporojektorji, radioaparati, kinoprojektorji za ozki trak, šol. filmoteka v Kranju, izpopoljene zbirke za posamezne predmete. Kasneje so se pridružili še peskovniki (razredni in individualni), flanelografi, episkopi itd.

S to gesto ljudskega odbora je bilo omogočeno našemu tajnistvu, da je pričelo s sodelovanjem prosvetnih delavcev izdajati skripta za strokovne in obvezne šole. Dostojno izdala 14 skript, nekatera v nakladi 3.000 in več, kar priča, da jih poznavajo in zahtevajo tudi šole drugih okrajev. Pravkar je izšel »Priročnik za tehnični pouk«. V pripravi pa so: Tvarinoznanstvo, II. in III. del; Priročnik za glasbeni pouk, Priročnik za likovni pouk, Priročnik za telesno vzgojo in Priročnik za nauk o prometu.

5. Ker se borimo za bistvo in ne za zunanjo organizacijsko obliko, smo vsa leta od 1953 dalje posebno skrbeli za pomoč kadru, ki danes v teh razmerah bolj stare in skuša uvajati novo, boljše, sodobnejše. Zavedamo se dobro, da postaja šola sodobnejša v toliko, kolikor se v njej uvajajo novi odnosi, kolikor se šola odpira ljudstvu in mu daje priliko za sodelovanje, kolikor se uvajajo nove, sodobnejše metode dela in kolikor se sodobno izbrana učna snov življenjsko posreduje. Pri vsem tem delo pomaga eden učiteljski, ker smo trdno prepričani, da bodo nepravilni učitelji tudi ob novem učnem programu še dolgo trdnost držali »stare šole« z vsemi njenimi slabostmi. Zato smo uvedli najrazličnejše ukrepe:

a) odpravili smo formalne mesečne konference na nižje organiziranih šolah, namesto njih pa uvedli konference učiteljskega sodnešja, kar je bilo zlasti v gorskih predelih zelo težko. To je bila neke vrste rajonizacija l. 1954. Toda to »prehitvevanje« je obrodilo prežlahten sad: razbili smo občutek izoliranosti med učiteljstvom na oddaljenih šolah in mu pomagali do zavesti, da dela v velikem kolektivu, enakovredno med enakoverdnimi;

b) sistematično smo gojili hospitacije še pred ustanovitvijo PC. Ko je bil ustanovljen, smo se njegovemu delu takoj pridružili. Postavili smo le tri, toda kvalitetne hospitacijske šole (ponekod so jih 10 in več...). Hospitacijam smo vabili učiteljsvo po premišljenem načrtu, skupino za skupino: začetnike, mlade upravitelje, starejše učiteljsvo, ker smo pač skušali nuditi vsakemu to, kar najbolj potrebuje;

c) v šol. letu 1954-55 smo zahtevali, da vsak učitelj do 15. službenega leta pripravi v vsakem polletju po en pismeno pripravljeno nastop, vsak starejši pa enega letno.

Danes tega ni treba več določiti, ker učiteljsvo živo čuti potrebo po hospitacijah.

d) Eksterkurzija celotnega inspektorjskega zbora v LRS l. 1953 je prava gotovo pripomoč prišemu pogledu, je pa tudi utrdila zavest, da je prav, da gradimo iz svojih razmer in v danih pogojih.

e) Uvedba sektorskih upraviteljskih konferenc v prejšnjih

letih, letošnji študij novega programa po razredih, enodnevnih informativnih seminarjih za tehničarje in likovni pouk, konference ravnsateljev osemletik, izdajanje skript po novem učnem programu, itd. vse to so oblike, ki se prav gotovo ne pojavljajo zato, da bi reformirali nebitveno in zanemarjali bistveno.

Tako bi lahko še lep čas našteval vse te majhne, pa dragoocene in bistvene drobce, iz katerih se pravzaprav gradi nova šola.

Moj namen pa ni bil podati revije našega dela. Hotel sem samo z dejstvi opozoriti, kako skrajno neumestno je ugotavljati in obsolati ukrepe, ki jim ne poznate ne ozadja niti ne poznate vseh tistih priprav in uspehov, ki so take ukrepe povzročili.

Premišljano razredov — če hočete tudi I. gimn. raz. v 5. raz. osemletke pa je tako nekaj oddaljenega od tega resničnega reformnega dela in od reforme same. S takim premišljovanjem bi lahko zadovoljili le najbolj neinformirane laike, ki jim ni mar rast šolstva!

Zato tako podtikanje očitno odklanjamo in menimo, da ni vredno našega človeka!

Zato prenehajte s takimi ne-

smiselnimi očitki, ki nikomur ne koristijo, zelo pa škodijo delu za novo šolo! Pomislite tudi na to, da imamo še konzervativno mišleče ljudi, ki preže na take in podobne izjave kot pes na kosti! Tem ustrežite!

Pomislimo tudi to-le: če bi vsi tisti, »ki ne prehitvevali«, enako sistematično gradili svoje šolstvo, bi reformni proces rešil globlje brazdo, hitreje in povzod — seveda razmeram primerno!

Za tako delo pa je treba pričaranja, da naša doba res rabi sodobnejše šole. Če pa imate tako prepričanje le na jeziku, resnično pa žalujete »za dobrim starim«, ne boš časa niti dohajal, kaj šele, da bi ga »prehitvevali« ali, boljše rečeno: polkuzla s časom vstric korakati!

Na isti strani »Prosvetnega delavca« zaključite svojo razpravo prof. Vranc: »Tako se po dolgi dvajsetih letih spet začelja »novo« delo, brez potrebe pretrgano...«

Tako je!

Ali pa naj čakamo še 12 let??!

Grum Janez
načelnik tajništva za šolstvo, prosveto in kulturo OLO Kranj
Ugotavljamo, da tov. Mrs ni pisal članka, ampak poročilo o seji Rep. odbora. Op. uredništva

litična ekonomija, ki jo je predelal Marz, pokazala, kam mora priti človeštvo, nam pokazala prehod k razrednemu boju, k začetku proletarske revolucije.

Ce med predstavniki mladine in med nekaterimi učiteljski nove izobrazbe neredko slišimo napade na staro šolo, da je bila stara šola šola guljenja, jim pravimo, da moramo sprejeti, kar je bilo v stari šoli dobrega.

Ni nam treba od stare šole prevzemati tega, kar je spomin mladega človeka obremenjevalo s prekomerno količino

Reorganizacija šol v občini Koper

Občinski ljudski odbor Koper je na svoji seji dne 12. VII. t. l. v skladu z navodili sveta za šolstvo LRS in tajništva za šolstvo, prosveto in kulturo OLO Koper reorganiziral šolstvo na svojem področju. Odpravil je sedem osnovnih šol, in sicer v Babičih, Črnem kalu, Manžanu, Plavjah, Tinjanu, Pregari in v Čežarjih. Učence omenjenih šol so vključili v sosednje, večinoma višje organizirane šole. Pod skupno upravo je ObLO združil osnovni šoli v Pučah in Kaštibanu, 3. in 4. razred osnovne šole v Krkavčah je priključil osemletki v Ravnu, tretji in četr-

b) Metoda dela v šolah za odrasle se ne razlikuje od običajne šolske metode, v kolikor niso posamezniki skušali najti delež k dvigu splošnega, kulturnega in strokovnega nivoja naših delovnih ljudi. Zelo važno vlogo za izpopolnjevanje strokovnosti so odigrale ljudske univerze, med katerimi je ljubljanska ljudska univerza zavzela prvo mesto.

Kljub pestrosti izobraževalnega dela v LRS pa se ni moglo izogniti posameznim problemom, ki danes — deloma tudi iz objektivnih pogojev — še spremljajo proces izobraževanja odraslih in predstavljajo v principu ovire v sistematičnem delu.

Na splošno ustroj sedanjih šol za odrasle in način del v njih v svojem bistvu ne ustrezajo zrelotni stopnji odraslih slušateljev in s tem sposobnosti njihovega dojemanja. Prav tako ne ustreza sedanja metoda dela niti izpitni sistem. Navedeni faktorji so tudi vzrok, da delavci v večji meri ne obiskujejo teh šol, v kolikor pa se vpšejo, prihaja k predavanjem oziroma k rednemu pouku le 50 do 60 %.

Bistvene šibkosti obstoječih šol za odrasle so v naslednjem:

a) Učni načrti vseh šol za odrasle so sestavljeni po programih rednih šol in ne nudijo dovolj slušateljem, medtem ko obsegajo na drugi strani tudi predmete, ki so sicer za mlado in oziroma za študij niso bistveni.

b) Metoda dela v šolah za odrasle se ne razlikuje od običajne šolske metode, v kolikor niso posamezniki skušali najti delež k dvigu splošnega, kulturnega in strokovnega nivoja naših delovnih ljudi. Zelo važno vlogo za izpopolnjevanje strokovnosti so odigrale ljudske univerze, med katerimi je ljubljanska ljudska univerza zavzela prvo mesto.

Kljub pestrosti izobraževalnega dela v LRS pa se ni moglo izogniti posameznim problemom, ki danes — deloma tudi iz objektivnih pogojev — še spremljajo proces izobraževanja odraslih in predstavljajo v principu ovire v sistematičnem delu.

Pod črnim teror em s pokojnim Ludvikom Tavčar em

Dostikrat sva se s pokojnim Ludvikom Tavčarjem poslovali; vedno sva pa tudi vedela, da se bova kmalu spet pozdravila. Po zadnjem posilvanju v Piranu, bilo je meseca julija, pa novega svidenja nisva več dočakala in ga tudi nikoli več ne bova. Prezgodaj je za vselej zapustil ljubljeno družino in dobre prijatelje; kruta smrt mu je 24. septembra na hitro in nepričakovano uničila življenje še v lepi in trdni moški dobi.

Spoznala sva se po rapalski pogodbi. Tedaj so učitelji in učiteljice, doma iz slovenskih, Jugoslaviji pripadajočih pokrajin, začeli zapuščati šole v postojnskem okraju; pa njihova mesta so prihajali sami mladi ljudje iz Trsta in s Kraasa. V miselnosti je bila velika razlika. Na prve je imela vpliv Ljubljana, na druge Trst. Narodnostno zavedni so bili vsekaror tudi ljubljanci, toda preveč nekritično so se vdajali domačemu strankarstvu, ki je begalo narod in je bilo v njegovem delu več nasprotovanja kot pozitivnih načrtov; prav tako je bilo tudi pri pristaiših obeh strank več žolča kot pameti in dela ter več živčne in osebne sovražnosti kot idejnega prepričanja; saj si bil liberalce, če si se prepiral z župnikom in si se hudoval na klerikalno stranko, klerikalce pa, če si bil dovolj vdan in pokoren duhovščini in vsemu listemu, kar je bilo v cerkvi v zvezi. Take razmere so bile zelo neprijetne.

Tržačani so bili vse kaj drugega. To so bili sinovi in hčere delavcev od Sv. Ivana in Sv. Jakobu ali s klanec nad mestom. V teh proletarskih dušah se je nabiral protest proti narodnemu zanikanju in trpljenju zaradi gnotnega pomanjkanja. V te razmere je socialna demokracija lahko z uspehom sejala uporniško razpoloženje, obenem pa upanje na boljše čase.

V takem okolju je zraslo nekaj učiteljev in učiteljic, ki so zdaj zasedli slovenske šole po Slovenskem Primorju, ki ga je tuje, da bi priklri resnico, imenoval Julijsko Benedito. Eden izmed najizrazitejših učiteljev te vrste je bil Ludvik Tavčar. Poleg politične poštenosti je bila v njem močno razvita tudi želja po študiju Marxovih naukov. Jaz sam sem bil teh resnih učiteljev zelo vesel. Poprej sem se čutil v svojem socialnim problemu prežetem mišljenju osamljen; zdaj sem v novi družini, tudi jaz prišel v svoj element. Sreča je bila, da sva si bila s pokojnim Ludvikom sosed: on je služboval v Knežaku, jaz pa v Trnovem pri Lirski Bistrici.

Slovenski učitelji in učiteljice smo se zbirali v moji pisarni v Trnovem, včasih, posebno ob popoldnevih prostih dni, se nas je nagneto kar lepa družba; radi so k nam zahajali tudi tovariši iz drugih okrajev. Nekateri so bili nacionalni, drugi komunistični, toda vsi so bili proti zatiranju naroda. Najizrazitejša osebnost je bil pač Ludvik Tavčar; njegova beseda je bila upoštevana. Tako se je v prostoru, kjer bi moralo biti ognjišče političnih hudobij, raznarodovanja, malikovanja, lažnih slavospevov ter pripravljenosti za pretepanje in drugo telesno uničevanje, kresalo samozavestno obsojanje teh grobdij; čutil se je medsebojno vpliv, drug drugemu smo dajali poguma. Pobude in navodila so prihajala iz Trsta od Zveze slovenskih učiteljskih društev v Italiji, ki sta jo vodila Anton Grmek in Jože Pahor, prvi kot predsednik, drugi kot tajnik. To je bila organizacija ljudi enakih teženj, organizacija idej, dela in protesta; mišljenja so prihajala v centralo, ta jih je urejevala in urejene zopet pošiljala na teren; bilo je društvo živih, zavednih članov. Ludvik Tavčar je bil predsednik postojnskega okrajnega učiteljskega društva. Uspeh celotnega delovanja je bil velik: učni jezik po šolah je bil res italijanski, toda duh je bil slovenski, vzgoja naroda, zavest se v mladini ni več dala pogasiti, še manj pa nadomestiti s tulo, vsiljeno črno miselnostjo.

Ludvik Tavčar je rad prihajal k meni; jaz sem ga bil vedno vesel. On je povedal novice meni, jaz njemu. Prinesel mi je kako tajno brušuro, jaz sem pa dajal njemu, ko sem staknil kaj revolucionarno političnega. Potem sem ga spremljal proti Knežaku. Po poti sva živahno razpravljala o tem in onem, največ o političnem dogajanju doma in po sv

Poročila in ocene

Periodični list za metodična navodila

Včasih so dobivali novi učitelji iz vrst članov učiteljskega zbora na svoji šoli mentorja, ki je novince uvajal v njegove službene dolžnosti in tudi v načine šolskega in metodnega dela. Mentorji so to svojo dolžnost opravljali na različne načine. Bili so vestni in skrbni, včasih zelo očetovski in ljubeznivi, včasih tudi brezbrilni, sitni in nejevoljni. Zato morda marsikdo gleda na mentorstvo z mešanimi občutki, pa se ne navdušuje preveč za tako stvar. Pri nas se naslanjamo v glavnem na delovanje predmetnih komisij in na strokovne konference. Na sestankih naj bi razpravljali o marsičem, kar zanima učitelja iz njegovega predmeta. Glede na redkosti sestankov seveda razpravljamo zelo pomankljivo. Pozabljamo, da je in ostane dobra knjiga človeku še vedno najboljši prijatelj, ki je obenem tudi najbolj intimen in najbolj diskreten: nihče ne ve, kdaj ga kaj vprašuješ in koliko.

V SODOBNI PEDAGOGIKI (letnik VIII, str. 105) piše J. Vogrinc: »Ali sploh imamo v vsej državi kakšno METODIKO FIZIK. POUKA? Mogoče vsaj kaj prevedenega? Vem, da imajo marsikaj izven meja kar čedne metodike za ta predmet...« Dalje pravi: »Naš strokovni tisk prinaša razmeroma malo teh prepotrebniš napotkov, prepotrebniš predvsem mladim...« Mene ni sram dodati, da bi to bilo potrebno tudi starejšim in stariim, ker ne napreduje le fizika kot znanost ampak tudi metodika poučevanja. Dolžnost učitelja, na primer, fizike v srednji šoli ni, da išče nova fizikalna dogmatika, ampak da najde čimbolj uspešne načine, kako posredovati fizikalna odkritja in fizikalne zakone učencem.

Vsekakor pa odkriva omenjen vprašanje tov. Vogrinc ogromno vrzel v naši šolski organizaciji: pomanjkanje metodičnih del skoro iz vseh šolskih predmetov. Te vrzeli pa ne zamašimo niti s primernimi periodičnimi listi metodičnih navodil, tako da še daljši čas ne bomo dobili nobene zbirke napotkov za posamezne stroke.

Glede strokovnega tiska bi opozoril na matematiko. Društvo matematikov in fizikov LRS izdaja OBZORNIK ZA MATEMATIKO IN FIZIKO. V tem listu beremo tudi kako stvar, ki obravnava probleme srednješolskega pouka, List pa obravnava v glavnem vendaris samo visoke probleme za katere pri večini učiteljsva ni zanimanja. Če nas hoče kdo obvestiti, kako to in ono metodično razlaga učencem, ni gotovo, da bo ta list sestavek sprejel, gotovo pa je, da večina učiteljev fizike in matematike, posebno na nižjih šolah, tega lista ne bo naročila.

Podobno je s kemijo. Slovensko kemijsko društvo izdaja svoj VESTNIK! Kdor bi nam hotel povedati kako stvar glede pouka kemije, je iz enakih razlogov v dilemi, kje naj stvar tiska.

Vsekakor moramo dobiti vsaj periodični list, ki bo sprejel in objavil izkušnje, nasvete in napotke učiteljev raznih strok, ki imajo za to voljo in sposobnost, bodisi da črpajo iz lastnega spoznanja ali pa iz domače (večinoma hrvaške) in svetovne pedagoške književnosti. Mogli bi objavljati tudi razna poročila z naših dosedanjih in bodočih strokovnih konferenc.

Tak list ima različne naloge. Tudi listi, na primer, poročajo tudi o novih učilih in o njihovi uporabi, o njihovi ceni ter o podjetju, kjer se predmet lahko naroči. Mislim, da nam taka poročila, posebno glede učil domačega izdelka, o njih kvalitete in uporabnosti najbrž ne bi škodovala. Za taka poročila bi morda celo podjetja sama skrbeli in jih ne bi bilo treba plačati.

Ker smo Slovenci majhen narod in je vprašanje, koliko bi lahko nabrali metodičnih prispevkov, bi pač moral sprejemati napotke eden od sedanjih listov. Kateri, o tem se bo treba odločiti. Menim, da PROSVETNI DELAVEC v sedanjih obliki ni primeren, ker je preveč podoben dnevniku. Glede na to, da smo vsi učitelji kot člani sindikata dolžni, da ta list naročimo, bi kazalo, da ga pripravimo in preuredimo za to nalogo. Naj se tiska tako, da ga bo mogoče ložiti v knjižni format, ki se na koncu leta veže v priročno knjigo. To bo koristilo tudi sindikalni organizaciji sami, saj bo dal marsikdo glasilo veziti v celoti.

KNJIGOVODSTVO ZA VAJENCE ORGANIZACIJA IN TEHNIKA TRGOVINE

Izšla je druga nekoliko popravljena in izpopolnjena izdaja KNJIGOVODSTVA ZA VAJENCE. Napisal je ing. Albin Ralca. Prva izdaja, ki je izšla leta 1955, je že povsem razprodana; to dokazuje, kako potrebna je bila. Obsega 148 strani, gradivo je razdeljeno na tri letnike, tako kakor ga predvideva učni načrt.

Te dni pa je izšla še ORGANIZACIJA IN TEHNIKA TRGOVINE, ki jo je napisal ing. Edvin Dobeč. Knjiga obsega 324 strani in ima tri dele: organizacijo, tehniko in korespondenco. Po poglavjih pa je gradivo za vse tri letnike vajenskih šol razdeljeno na osnovne gospodarske pojme, trgovska podjetja, organizacijo trgovskih podjetij poslovno korespondenco, komercialno poslovanje ter plačilni promet. Vsa ta delovna področja v trgovini se med seboj izpolnjujejo. V knjigi je vključenih več desetih raznih obrazcev, ki se uporabljajo v trgovini kakor tudi vseh vrst pisem, ki pridejo v trgovini v poštev. Knjigo bodo s pridom rabili poleg vajencev tudi vsi v trgovini zaposleni delavci, ki se želijo izpopolniti. Uporabljali pa jo bodo tudi v poslovoških šolah in v tečajih za opravljanje izpitov za kvalificirane in visoko kvalificirane delavce v trgovini.

Sto let šole v Polju

Letna poročila izdajajo vsako leto številnejše šole. Z zanimanjem jih prebirajo ne samo dijaki, starši in predavatelji, temveč tudi vsi ostali, ki jih zanima šola. To je razumljivo, saj je šolsko življenje, ki ga oblikuje mladina, vedno zelo razgiban.

Med jubilejna poročila, ki posegajo daleč nazaj, se je uvrstila tudi knjižica »Sto let šole v Polju«. Upravitelj osnovne šole v Polju in ravnatelj XIII. gimnazije je že drugi pobral pot starih virih in oživil pred nami delovanje neke šole, prvič je imel mnogo bolj pisano gradivo, saj se menda ni pisalo o nobeni gimnaziji toliko kakor o gimnaziji v Murski Soboti. Vrenje okoli šole v Polju ni bilo tako burno, sestavljalec pa je vendar tudi to pot oživil na videz suhoparne podatke.

V knjižici so našle prostor tri šole: osnovna šola v Polju, privatna nemška ljudska šola v Vevčah in XIII. gimnazija v Polju. Največ prostora je avtor odmeril osnovni šoli, ki slavi letošnje stoletje. Sledimo njeni poti od skromnih začetkov, preko nove stavbe, zgrajene v stari Jugoslaviji, do danes. Pisec pa ne zadovoljuje samo z zunanji podatki, sproti ugotavlja,

katero družbeno politično sile so pospeševale razvoj šole ali pa ovirale njeno delovanje. Spremljamo borbo za šolske prostore, ko so morali zavrčati nove učence, spoznavamo vsebino pouka, ki se je spreminjala v skladu s spremembami, ki jih je prinašal čas. Spoznavamo poptrovalne šolnike, težave, s katerimi se je moral spoprijemati šolski svet (odbor), ki je imel nasprotnike šole celo med seboj. Ugotovljamo, kdo so bili inspektorji šole in se z zanimanjem ustavljamo ob imenih smotnih podpornikov. Neposredno v šolsko življenje posega poglavje o ovirah, ki so motile potek pouka — bolezni, potres, vojna — zlasti pa je zanimiva doba okupacije.

Osnovni šoli v Polju sledi nemška privatna ljudska šola v Vevčah. Namenjena je bila otrokom tujih uslužbencev, pritegnila pa je žal tudi otroke domačinov. Odpravljena je bila ob razpadu Avsto-Ogrske, tako da se njen negativen vpliv ni mogel dati siriti.

Ob robu knjižice so še kratki, poglavni podatki o XIII. gimnaziji v Polju. Ze iz tega kratkega povzetka vidimo, da je pisec oživil iz skromnih ohranjenih virov sto let resničnega, pravega življenja neke šole. Predvsem pa je

pokazal, kako tesno sta bila vedno povezana življenje in šola in kako so spremembe v politiki in družbi spremenjale tudi šolo. Tako smo dobili sicer drobno knjižico tehten prispevek k zgodovini šolstva.

Vendar bi želeli, da bi nemška ljudska šola v Vevčah in gimnazija v Polju dobili jasno poročilo. Tako bi bili lahko njuni podatki izbrnejši, knjižica pa

Slovenski mladinski list v ZDA

Pred 35 leti je bil res povsem slovenski. Ustanovili so ga ameriški izseljenci, organizirani v SLOVENSKI NARODNI PODPORN JEDNOTI, ki je med največjimi te vrste v ZDA. Njeno rojstno leto je 1904. Da bi obnavljali svoj rod pred potujenjem in ga ohranili svojemu narodu, so julija 1922 pričeli izdajati za svoj naraščaj »MLADINSKI LIST«. Poslej je vsak mesec prihajal med svoje mlade naročnike, pa tudi starejši so ga radi prebrali. Siritil je med našimi izseljenci, odraslim in mladišo kulturo in prosveto, učil jih je in zabaval. Trindvajset let je imel svoje prvotno ime, potem pa se je prekrstil v »THE VOICE OF YOUTH« — Glas mladine. Neizprosnj zakon narodnega pretaipjanja, proslul ameriški »melting-pot« je izzval to spremembo kot nujno in potrebno. Iz konglomerata vseh narodov sveta se porajal nov ameriški narod z angleškim uradnim in obvealnim jezikom. Vsi napori uredništva »Mladinskega lista« stasoma niso zalegli, daa bi novi rod starih izseljencev mislil in pisal le slovensko. Vedno več je bilo v listu angleščine, ki jo je mladina bolje razumela kot svojo materinščino. In zdaj ima zajetni mesečni velikga formata, tiskan na prvovrstnem papirju, le še dve strani slovenski, vse ostalo je v angleščini.

S kolikšno resignacijo ugotavlja čikaški dnevnik »PROSVETA«, glasilo Slovenske Narodne Podporne Jednote, ki izhaja že 49. leto, v 148. številki z dnj 31. julija 1967 med drugim: »Ameriški Irec je ponosen na se svoje poreklo, pa tudi če je v peti generaciji in v krvi že petkrat premenjen. Nemeck prav tako. In kako ponosni so na svoje poreklo Skandinavci — bodisi Švedi, Norvežani, Danci in Finci! Naš otrok pa se izgubi iz ponosa na svoje poreklo ako ne že v prvi, pa vsaj v drugi generaciji. V tretji ima morda že dvakrat spremenjeno ime in o kakem slovenstvu nč več ne ve«.

Zalostna ugotovitev! »Glas mladine« — The Voice of Youth — pa tudi v tej potapljačel se narodni barki še visoko drži slovenski prapor, saj se tudi v angleškem tekstu z vseh mogočih okenc ozira na slovensko in jugoslovansko domovino očetov in dedov, prikazuje v silki in besedi njene lepote in vrednote, predstavlja njene pesnike, pisatelje in umetnike, posreduje jih v prevodih in objavah umetnin i.t.d. Pretežno piše vanj mladina sama. Tako je tudi naš sedanji ameriški rod po svojem mladinskem listu v zvezi s »stariim krajem«, četudi s pomočjo tujega jezika. Bero ga vsi rodovi naših izseljencev. Izhaja v Chicagu mesečno v 13.000 izvodih. Letna naročina znaša 1,20 dolarja. Urejan je odlično. Sedaj vrši te posle Louis Benigar, duša lista pa je ravnatelj Mladinskega oddelka SNPJ Michael Vrhovnik. Za svoj 35. rojstni dan je izšel list — julija 1957 — v slavnostni opremi in vsebinsko izredno bogat.

Slovenski prosvetni delavci se veselijo uspehov svojih bratov in sestra onstran Atlantika ter jim k jubileju Mladinskega lista iskreno čestitajo! Naj se glas njihove mladine — The Voice of Youth — še mnogo let čuje širno Severne Amerike!

Viktor Pirnat

prav tam, v najbogatejši državi sveta, čutijo veliko pomanjkanje šol in nič manj pomanjkanje kvalificirane učiteljsva. O tem ni govoril samo načelnik zvezne agencije, ki skrbi za vzgojo, to je priznal tudi predsednik ZDA.

V tekočem šolskem letu se je vpisalo v vse ameriške šole od osnovnih preko srednjih do univerz in kolegijev nad 43 milijonov mladih ljudi. Visokošolcev je nekako štiri milijone, ostalih 39 milijonov učencev obiskuje osnovne in srednje šole. Samo pri teh znaša prirastek od lani nad poldrug milijon šolarjev. Všeteta je seveda vsa šolobvezna mladina, bela in črna in kakršne barve se je. Tudi v Severni Ameriki število rojstev po vojni stalno raste.

Uradno so sporočili, da bo v tem šolskem letu po vsej zvezni državi 139.000 šolskih razredov predalo, Zveza ameriških učiteljev AFL-CIO pa je ugotovila, da bo število manjkajočih razredov kaj kmalu doseglo 300.000. Ugotovila je tudi, da primanjkuje letos skoraj 400.000 kvalificiranih učnih moči.

In kako je s šolskim poslopjij Marsikje zalostno. Stari hlevi, pralnice in podobne podrtije, za silo adaptirane, dostikrat celo brez stranišč, so za

umsko vzgojo mladega naraščaja še vedno doore. Razred: so prenatrpani — ni prostora ni učiteljsva. Ljudskstvo je računalo na najvišjo pomoč.

V predvolilni kampanji so mnogi kongresni kandidati res imeli mnogo besedi o novih šolah in ureditvi šolstva, ko pa so bili izvoljeni, so na to brkno pozabili. Zvezni kongres je o vprašanju pomoči šolam sicer razpravljaj na dolgo in široko, končno pa je zakonski načrt, ki je predvideval milijardo in pol dolarjev za gradnjo novih šol, klavrno propadel. Zanimivo je, da je bilo domala vse meščansko kapitalistično časopisje proti federalni pomoči, češ »da bi šole prešle pod vladno kontrolo«.

Na konferenci Zveze učiteljev ZDA so delegati zaradi tega ostro grajali tako predsednika ZDA, češ da se ni dovolj odločno zavzel za sprejetje zakona o federalni pomoči šolam, kot tudi kongresnike, ki niso držali obljube. Tudi vodstvo demokratske večine v poslanski zbornici je predsedniku Eisenhowerju naprtilo odgovornost za poraz omenjenega zakonskega načrta.

Dejstvo je, da predstavlja šola in šolstvo v ZDA izredno rešen problem, ki ga bo oblast morala rešiti, in sicer čimprej.

MLADINSKA KNJIGA

Oktoberko Čebelico, Dečka iz narvske stražnice vam bomo poslali v prihodnjih dneh. Da je niste že prejeli, so krive tehnične ovire v tiskarni. Prav tako smo morali zaradi tehničnih ovir spremeniti vrstni red zvezkov v zbirki Igra in delo. Tako sta sedaj izšla zvezka Zmaj in Gumenjak, namesto napovedanega Elektromotorka.

Nekaterim šolam bomo poslali na ogled izrezanke, o katerih smo že pisali v prejšnji številki Prosvetnega delavca. Prosimo pa tudi vse ostale šole, naj nam čimprej pošljejo naročila.

Nekateri poverjeniki nam še niso poslali naročil za prvo knjigo Čebelice (Fran Milčinski: Zakleti grad) in Sinjega galeba (Zinken Hopp: Carodajna kreda), zato jih prosimo, naj to kmalu napravijo, ker bi radi imeli pregled nad celotnimi naročili.

Vsem šolam in poverjenikom sporočamo, da sprejemamo prav tako tudi poročila. Nekateri sodelavci ne ponaročajo knjig, ker jim je neprijetno spreminjati že poslano naročilo. Nam ponaročila prav nič ne otežkočajo poslovanja.

Na zalogi že imamo tretjo knjigo Sinjega galeba Alexandra Dumas: Črni tulipan in Kondorja (Ivan Tavčar: Visočka kronika). Poverjenike obveščamo, da bomo njihova naročila izvršili takoj.

Te dni je izšla zadnja knjiga lanskega Globusa: Avgust Piccard: Z batiskafom na dno morja. Prejeli jo boste v najkrajšem času.

Mesečni prospekt bo prišel redno kot vsak mesec. Tu vas opozarjamo predvsem na seznam knjig iz šolskega čtiva, ki jih imamo na zalogi.

MLADINSKA KNJIGA LJUBLJANA TOMŠIČEVA ULICA 2

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

V LJUBLJANI, Mestni trg 26

oddelek učil ima na zalogi veliko izbiro najnovejših učil

- Vsem šolam, ki še niso izrabile kreditov, priporočamo nakup sledečih učil:
- EPISKOP — aparat za povečevanje slik in fotografij 95.000 din
 - DIAPROJEKTOR — za projiciranje diafilmov in diapozitivov 30.000 din
 - APARAT ZA VALOVANJE. S tem aparatom nazorno pokažemo transverzalnno in longitudinalno valovanje v posameznih fazah 15.000 din
 - ELEKTRIČNI VIBRATOR — služi za ponazoritev stojnega nihanja niti, pritrjene na dveh krajih 8.900 din
 - OPTIČNA KLOP — služi za eksperimentalno obdelavo učnega programa iz geometrijske optike. Možno je napraviti 55 raznih poskusov 60.000 din
 - CLOVESKA PRESNAVLJANJA — barvna slika, kašir. 100 x 70 cm 759 din
 - POTOČNI SKRŽEK — barvna slika, kašir. 100 x 70 cm 700 din
 - ZELENI TRDOŽIV — barvna slika, kašir. 100 x 70 cm 665 din
 - ATOM — model, s pomočjo katerega moremo ponazoriti atome šestih elementov. Učilu je priložen obširen tekst 1.335 din
- NAROČITE UČILA PRAVOČASNO! NE ODLAŠAJTE Z NAROČILOM DO MESECA DECEMBRA! - OGLEJTE SI NAŠO ZALOGO UČIL!**

ŠOLSTVO PO SVETU

BURMA

Po skromnih začetkih, ki so jih izvedli v neki burmanski občini, so začeli sedaj po vsej državi odpravljati nepismenost med odraslimi. Kot kažipot jim bodo služile izkušnje iz vsaj nedaleč od Ranguna.

EKVADOR

»Poletno učiteljšče« bo skušalo nuditi potrebno izobrazbo učiteljem, ki so sicer že v službi, pa še nimajo vseh potrebnih šol. Računajo, da bo šlo skozi poletno učiteljšče kakih 1.200 ekvadorskih učiteljev.

FRANCIJA

Sole na prostem štejejo trenutno 1200 razredov. Uvedli so jih na blizu 900 zavodih, na katerih je skupno okoli 30.000 učencev. V teh šolah, namenjenih otrokom šibkega zdravja, uporabljajo metode, ki ustrezajo konkretnim razmeram na prostem. V Suresnu so ustanovili poseben šolski center, ki posluje naravnost kot pravo učiteljšče, kjer se učno csebj seznanja s posebnimi pedagoškimi nalogami za to vrsto šol. Specializacija traja šest mesecev.

Po najnovjšem odloku v Franciji osnovnošolskim otrokom ne bodo smeli nalagati nobene domače naloge več, ne obvezne ne prostovoljne. V rednem šolskem urniku je treba predvideti pol ure za pisanje nalog pod aktivnim nadzorvom učitelja.

INDIJA

Prosvetno ministrstvo je začelo proučevati inteligentnostne in sposobnostne teste. Izobrazilo je šolske svetovalce, ki usmerjajo učence po četrtem razredu osnovne šole in jim pomagajo izbrati pravo pot v življenje.

Na zadnji konferenci prosvetnih ministrov indijske zveze so izdali priporočilo, naj bi vse države ustanovile vsaj po en zavod, kjer bi se bodoči učitelji naučili jezika »hindi«, da bi ga lahko proučevali tudi v tistih državah Indije, kjer se ta ne

govori kot materinščina. Angleščino naj bi poučevali kot obvezen jezik v srednjih in višjih šolah.

IRAN

Število tečajev za pobijanje nepismenosti znaša 6.415. Imajo 250.000 obiskovalcev v vseh večjih krajih države. Ni redko, da so v istem razredu oče, mati in otroci. Večinoma poteka pouk v teh tečajih zvečer. Med trajanjem kadrovske službe se morajo naučiti brati in pisati tudi vsi vojaki.

IZRAEL

Z letošnjim šolskim letom bo začela Hebrejska univerza izobraževati osnovnošolske učitelje. S tem nameravajo učno osebo dvigniti na višjo stopnjo.

JAPONSKA

Med letnim zdravniškim pregledom so ugotovili, da so učenci telesno od leta do leta bolj razviti. V enem letu so opazili povečanje telesne višine pri otrocih od šestega do sedemnajstega leta za povprečno 1,1 do 2 centimetra. Tudi teža in obseg prsi sta se znatno povečala.

NEMŠKA ZVEZNA REPUBLIKA

Odslej naprej ne bodo več gradili provizoričnih šolskih zgradb, ker so izkušnje pokazale, da v resnici več stanejo kot zidane, če upoštevamo življenjsko dobo enih in drugih, ne glede na druge pomanjkljivosti (pedagoške, zdravstvene itj.).

V Porenju-Westfaliji se je kljub naraščajočemu prometu zmanjšalo število nesreč med šolarji, v čemer vidijo jasen dokaz, da je bil pouk o prometnih vprašanjih uspešen. V bodoče bodo zato prometni pouk med šolsko mladino še razširili.

NOVA ZELANDIJA

Kar 21,5% novozelandskega proračuna za šolstvo je namenjenih gradnji novih šol. Lani so zgradili 807 novih razredov.

SOVJETSKA ZVEZA

Z letom 1960 bodo po načrtu prešli na desetletno obvezno šolanje, tako v mestu kot na deželi.

sprejele 3,8 milijonov učencev več kot doslej. Kolhozi sami pa bodo še zgradili šole za 677.000 dijakov. V vse te nove šole bi torej lahko šlo celotno prebivalstvo Danske.

XX. kongres boljševiške partije je sklenil, da je treba v vseh republikah organizirati šole internatskega tipa. V te šole bodo lahko na željo vpisovali svoje otroke tisti starši, ki so ves dan zaposleni in katerih otroci so torej doma sami in brez nadzorstva. Iz zadnje vojne je ostalo tudi mnogo vdov, ki se ne morejo dovolj posvetiti vzgoji svojih otrok. Stroške za vzdrževanje v celoti prevzame država. Če starši nimajo dovolj zaslužka, steer pa plačajo le delno vzdrževalno.

ŠVICA

Pred letom dni so organizirali potujočo zobno ambulanto za preglede in zdravljenje otrok po hribovskih občinah. Hkrati prirejajo za starše zdravstvena predavanja. Ta oblika zdravstvene službe se je zelo obnesla, saj je zajela kar 92 odst. otrok, med tem ko je prej v teh odročnih krajih le 1,5 odst. otrok prišlo v zobne ambulante.

Uvajanje televizije je naletelo na zelo različna stališča šolnikov. Francoski učitelji z zanimanjem spremljajo razprave o šolski televiziji, med tem ko ji nemški del Švice odločno nasprotuje.

ZDRUŽENO KRALJESTVO

Vsak učenec v osnovni šoli Anglije in Wallesa stane letos državo 30,02 funtov (približno 25.000 din) na leto, med tem ko je znašala lani ta številka 28,24 funtov.

V angleškem delu Irske so zgradili v zadnjih devetih letih 121 šol, 85 nadaljnjih šol pa je še v gradnji.

V angleških šolah za duševno zaostale otroke so dognali, da glasba lahko veliko pomaga pri razvijanju umskih sposobnosti: spomin se jim okrepi, zaznavanje predstav postane natančnejše in opaziti je močnejšo željo po izražanju v govoru, pisavi in risbi.

Severna Irska je tudi uvedla obvezno šolanje do 15. leta.